

วุฒิสภา

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่าง
พระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับประกอบการพิจารณาของวุฒิสภา

อ.พ. ๑๔/๒๕๖๙

จัดทำโดย
สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
www.senate.go.th

บทสรุปสำหรับสมาชิกวุฒิสภา

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

๑. ความเป็นมาและข้อมูลเบื้องต้นของร่างพระราชบัญญัติ

๑.๑ สรุปความเป็นมาในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๘ และได้เข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๒๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๙ โดยที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้นำร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกันอีก ๑ ฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ขึ้นมาพิจารณารวมกันไป แต่ให้แยกการลงมติ ซึ่งที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาและลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา และเมื่อคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาเสร็จแล้วจึงได้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร

ต่อมาในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๙ ที่ประชุมได้พิจารณาในวาระที่สอง แล้วลงมติในวาระที่สาม เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัตินี้ และให้เสนอต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๑.๒ สรุปวัตถุประสงค์และเหตุผลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีหลักการและเหตุผลเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยกำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดี ทั้งนี้ เพราะแต่ละปีมีคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเที่ยงธรรม สมควรกำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีตามที่ศาลมอบหมายได้ในทุกประเภทคดี และกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่และการบริหารงานบุคคลเฉพาะเรื่องของเจ้าพนักงานคดีให้ชัดเจน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

๒.๑ กำหนดบทนิยามของคำว่า “เจ้าพนักงานคดี” หมายถึง บุคคลซึ่งเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีตามที่ศาลมอบหมาย แต่ต้องไม่ใช่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดี หรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ศาลจะต้องดำเนินการเองโดยตรงตามกฎหมาย

๒.๒ กำหนดให้เจ้าพนักงานคดีอาจปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือศาลอื่นที่มีเขตอำนาจในการดำเนินคดีประเภทอื่นใดที่มีกฎหมายวิธีพิจารณาความบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะด้วยก็ได้ โดยการปฏิบัติหน้าที่นั้นให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความดังกล่าว ทั้งนี้ ให้นำความดังกล่าวมาใช้บังคับกับเจ้าพนักงานคดีซึ่งได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายนี้ด้วย

๒.๓ กำหนดให้การกำหนดประเภทคดี ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และวิธีการมอบหมายหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี รวมทั้งการกำหนดคุณสมบัติ การแต่งตั้ง การเลื่อนระดับ การบังคับบัญชา และการรักษาจริยธรรม ตลอดจนการบริหารงานบุคคลในเรื่องอื่นเป็นการเฉพาะของเจ้าพนักงานคดี ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา โดยข้อกำหนดดังกล่าวเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

๒.๔ กำหนดให้เจ้าพนักงานคดีได้รับค่าตอบแทนพิเศษตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมกำหนด

๓. สรุปประเด็นสำคัญที่มีการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร

๓.๑ มีข้อสังเกตเกี่ยวกับความชัดเจนของถ้อยคำที่กำหนดขอบเขตการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานคดีที่ให้มีหน้าที่ช่วยเหลือศาล “ในการดำเนินคดี” ซึ่งอาจมีปัญหาการตีความ และการเสนอให้ตัดถ้อยคำ “การดำเนินกระบวนการพิจารณาอื่นใด” ออก เพื่อแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเจ้าพนักงานคดีมีบทบาทเป็นผู้ช่วยเหลือศาลในงานสนับสนุน เช่น การจัดระบบเอกสาร การรวบรวมและสรุปข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐาน และการเสนอข้อมูลประกอบการพิจารณา อย่างไรก็ดี คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงว่าเจ้าพนักงานคดีเป็นข้าราชการศาลยุติธรรมที่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ไม่มีอำนาจไต่สวน วินิจฉัย หรือพิพากษาคดีแทนศาล รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่ตามความจำเป็นและเหมาะสมของแต่ละคดี

๓.๒ การให้อำนาจประธานศาลฎีกาออกข้อกำหนดเกี่ยวกับประเภทคดี ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และวิธีการมอบหมายหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี โดยเฉพาะการกำหนดคุณสมบัติ การแต่งตั้ง และการบริหารงานบุคคลที่มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งอาจซ้ำซ้อนกับระบบการบริหารงานบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมาธิการชี้แจงว่าข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาเป็นกฎหมายลำดับรองที่ใช้กำหนดรายละเอียดเฉพาะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี โดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมาย และมีได้กระทบต่อหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมในการบริหารงานบุคคลตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๓.๓ การกำหนดค่าตอบแทนพิเศษสำหรับเจ้าพนักงานคดีไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอาจซ้ำซ้อนกับหลักเกณฑ์ที่ใช้บังคับอยู่เดิม จึงเห็นควรให้ดำเนินการภายใต้ระบบกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม อย่างไรก็ตาม คณะกรรมาธิการเห็นว่าการขยายบทบาทของเจ้าพนักงานคดีให้สามารถช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีได้เป็นการทั่วไป ทำให้มีความจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับค่าตอบแทนไว้ในระดับพระราชบัญญัติ เพื่อรองรับภาระงบประมาณของแผ่นดินและเป็นฐานอำนาจในการกำหนดรายละเอียดในกฎหมายลำดับรองต่อไป โดยการกำหนดกรอบอัตรากำลังจะพิจารณาตามปริมาณงาน ความจำเป็นของภารกิจ และงบประมาณ เพื่อให้การบริหารทรัพยากรบุคคลเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

๔. สรุปความแตกต่างในประเด็นสำคัญของร่างพระราชบัญญัติในชั้นรับหลักการกับร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่เสนอในชั้นรับหลักการกับร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว พบว่ามีความแตกต่างกัน กล่าวเฉพาะในประเด็นสำคัญ ดังนี้

ร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว ได้ตัดถ้อยคำเกี่ยวกับหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีออก ๒ ส่วน ได้แก่ ข้อความ “และการดำเนินกระบวนการพิจารณาอื่นใด” และข้อความ “และให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาคดีของศาลด้วย” ทั้งนี้ เพื่อให้บทบาทของเจ้าพนักงานคดีมุ่งเน้นด้านการช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีตามที่ได้รับมอบหมาย และไม่ให้เกิดการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาคดีของศาลโดยตรง โดยยังคงหลักการสำคัญว่าเจ้าพนักงานคดีไม่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ศาลต้องเป็นผู้ดำเนินการเองโดยตรง

๕. ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สาม

มติ ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๔ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติในวาระที่สามเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยมีมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง ๔๑๖ เสียง ไม่เห็นชอบ ๑ เสียง งดออกเสียง ๑ เสียง และไม่ลงคะแนนเสียง ๑ เสียง

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

YouTube

รู้ ช้อง ส่อง กฎหมาย

(สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา)

Scan QR Code เพื่อรับชมสื่อวีดิทัศน์
 สารน่ารู้ของร่างพระราชบัญญัติ
 แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
 (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=Q1DE3>

โครงการ Law Senate Podcast : Law ฟัง Law ดู วุฒิสภา
 สำนักกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
 (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบ และนำเสนอข้อมูลที่เป็นต่อการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบแล้ว ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๔

ทั้งนี้ เพื่อใช้ในราชการรงงานด้านนิติบัญญัติของวุฒิสภา โดยมุ่งเน้นสารประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้น สำหรับเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภา

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้จัดทำในรูปแบบเอกสารที่จัดพิมพ์เป็นเล่มและในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อท่านต้องการอ่านเอกสารที่แนบมาพร้อมกับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์นี้ ขอความกรุณาแตะไปที่ลิงก์ หรือ URL ที่ปรากฏด้านล่างของเอกสารนั้น ๆ เพื่ออ่านเอกสาร

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
กันยายน ๒๕๖๔

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นางปณิดา สท้านไตรภพ	เลขาธิการวุฒิสภา
นายทศพร แยมวงษ์	รองเลขาธิการวุฒิสภา
นายโสภณ ชวตบุษย์จารุ	ที่ปรึกษาด้านกฎหมาย รักษาการแทน ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นางสาวเพลินดา ตันรังสรรค์	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานพัฒนากฎหมาย
นางพิมพ์พัชร อริยะฉานกุล	นิติกรชำนาญการพิเศษ
นางสาวณัฐนิชา รัตนสุภา	นิติกรปฏิบัติการ
นางสาวจุฬารัตน์ วงษ์น้อย	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
นางสาวกัญญาพัชร กิรติพลวิชัย	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
นางสาวเมธาวี มะลิรัตน์	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
นางสาวนිරนุช น้อยชานา	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน

กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๓๐๔

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๕๘๒๙, ๐ ๒๘๓๑ ๕๘๙๐

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ท่านสมาชิกวุฒิสภา และผู้สนใจที่มีความประสงค์หรือต้องการที่จะศึกษา
เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็นการล่วงหน้าก่อนวันประชุมวุฒิสภา
สามารถสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
ได้จากเว็บไซต์วุฒิสภา www.senate.go.th

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับสมาชิกวุฒิสภา.....	ก
ส่วนที่ ๑ สารสำคัญ บทวิเคราะห์ และตารางเปรียบเทียบ	
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)	
๑. สารสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	๑
- ภาพอินโฟกราฟิกสรุปสาระสำคัญของ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)	๕
๒. บทวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	๗
๓. ตารางเปรียบเทียบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข) กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)	๒๗
 Podcast	
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลทางวิชาการประกอบการพิจารณา	
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)	
๑. การดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	- ๑ -
๒. บทวิเคราะห์ข้อดีและข้อสังเกต ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	- ๑๑ -
๓. ข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	
- บทความ เรื่อง “บทบาทเจ้าพนักงานคดีกับการขับเคลื่อนการอำนวยความยุติธรรม อย่างมีประสิทธิภาพ”	- ๑๔ -

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก

- : หนังสือสภาผู้แทนราษฎร ด่วนที่สุด ที่ สผ ๐๐๑๔/๘๗๙๖ ลงวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๙
เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. กราบเรียน ประธานวุฒิสภา (๑)
- : ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)..... (๓)
- : บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. (๗)
- : ตารางเปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. กับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง..... (๑๑)
- : รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายของร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (๑๖)
- : รายการสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (๒๗)
- : แผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรอง สาระสำคัญ และกรอบระยะเวลา
ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. (๔๓)

ส่วนที่ ๑

สาระสำคัญ บทวิเคราะห์ และตารางเปรียบเทียบ
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

๑. สาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

สารสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๘ และได้เข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๑๖ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๘

ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๘ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๔๒ ตอนที่ ๘๐ ก ลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๘ โดยมาตรา ๒ บัญญัติว่า พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป จึงส่งผลทำให้สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง^๑ ตั้งแต่วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๘ และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ดังกล่าวเป็นร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ เนื่องจากอยู่ระหว่างรอการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในวาระที่หนึ่งเป็นอันตกไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง^๒

หลังจากนั้นได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นใหม่ และมีพระบรมราชโองการประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๔๓ ตอนพิเศษ ๘๖ ง ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๙ และคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปได้ร้องขอต่อรัฐสภาตามหนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๓/๙๐๔๙ ลงวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๙ เรื่อง การร้องขอต่อรัฐสภาเพื่อให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กราบเรียน ประธานรัฐสภา และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาในคราวประชุม ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๙^๓

^๑รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๓ บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๑๐๓ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป

การยุบสภาผู้แทนราษฎรให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา และให้กระทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน

ฯลฯ

ฯลฯ”.

^๒รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๑๔๗ ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ หรือที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วแต่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วย หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา ให้เป็นอันตกไป

ฯลฯ

ฯลฯ”.

^๓รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๔๗ วรรคสอง บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๑๔๗

ฯลฯ

ฯลฯ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

ได้มีมติเห็นชอบแล้ว ประธานสภาผู้แทนราษฎรจึงได้อนุญาตให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๔๑^๕ ซึ่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ได้เข้าสู่วาระการพิจารณาของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๒๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๙ โดยที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้นำร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกันอีก ๑ ฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ขึ้นมาพิจารณารวมกันไป แต่ให้แยกการลงมติ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๕๕ (๒) ข้อ ๒๘ และข้อ ๑๑๗ วรรคสาม^๕

ทั้งนี้ เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๒ ฉบับดังกล่าว มีหลักการและเหตุผลต่างกัน สำนักรกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา จึงได้แยกเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอโดย คณะรัฐมนตรี เป็นอีกฉบับหนึ่ง

โดยที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาและลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี และมีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา เมื่อคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาเสร็จแล้ว จึงได้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร

บรรดาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบที่ตกไปตามวาระหนึ่ง ถ้าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปร้องขอต่อรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี พิจารณาต่อไป ถ้ารัฐสภาเห็นชอบด้วยก็ให้รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี พิจารณาต่อไปได้ แต่คณะรัฐมนตรีต้องร้องขอภายในหกสิบวันนับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไป”.

“ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๔๑ วรรคหนึ่ง กำหนดไว้ ดังนี้

“ข้อ ๑๔๑ เมื่อรัฐสภามีมติให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติต่อไปตามมาตรา ๑๕๖ (๙) ประกอบมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญ ถ้าร่างพระราชบัญญัตินั้นค้างการพิจารณาอยู่ในวาระใด ก็ให้พิจารณาต่อไปในวาระนั้น และให้ประธานสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

ฯลฯ

ฯลฯ”.

“ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๕๕ (๒) ข้อ ๒๘ และข้อ ๑๑๗ วรรคสาม กำหนดไว้ ดังนี้

“ข้อ ๕๕ เมื่อที่ประชุมกำลังพิจารณาญัตติโดยอยู่ ห้ามเสนอญัตติอื่นขึ้นมาพิจารณา เว้นแต่ญัตติ ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒) ขอให้รวมระเบียบวาระการประชุมที่เป็นเรื่องเดียวกัน ทำนองเดียวกัน หรือเกี่ยวเนื่องกันเพื่อพิจารณาพร้อมกัน

ฯลฯ

ฯลฯ

ข้อ ๒๘ การประชุม ให้ที่ประชุมพิจารณาเฉพาะเรื่องที่มีอยู่ในระเบียบวาระการประชุม และต้องดำเนินการพิจารณาตามลำดับระเบียบวาระการประชุมที่จัดไว้ เว้นแต่ที่ประชุมจะลงมติเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๑๑๗ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่หนึ่ง ให้สภาพิจารณาและลงมติว่าจะรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น

ฯลฯ

ฯลฯ

ในกรณีที่สภามีมติให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการทำนองเดียวกันหลายฉบับรวมกัน สภาจะลงมติรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติแต่ละฉบับหรือทั้งหมดรวมกันก็ได้ และเมื่อสภาได้มีมติรับหลักการแล้ว ให้สภาลงมติว่าจะให้ร่างพระราชบัญญัติฉบับใดเป็นหลักในการพิจารณาในวาระที่สอง”.

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

ต่อมาในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญประจำปี ครั้งที่สอง) เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๙ ที่ประชุมได้พิจารณาในวาระที่สอง แล้วลงมติในวาระที่สาม เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ และให้เสนอต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไปตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว มีหลักการและเหตุผล ดังนี้

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อกำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดี ทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดี (เพิ่มบทนิยามคำว่า “เจ้าพนักงานคดี” เป็นมาตรา ๑ (๑๕) และเพิ่มมาตรา ๓๔/๒ และมาตรา ๓๔/๓)

เหตุผล

โดยที่ในแต่ละปีมีคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเที่ยงธรรม สมควรกำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีตามที่ศาลมอบหมายได้ ในทุกประเภทคดีและกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่และการบริหารงานบุคคลเฉพาะเรื่อง ของเจ้าพนักงานคดีให้ชัดเจน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว มีเนื้อหารวมจำนวน ๔ มาตรา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑. วันใช้บังคับ

กำหนดให้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป (ร่างมาตรา ๒)

๒. บทนิยาม

กำหนดให้เพิ่มบทนิยามคำว่า “เจ้าพนักงานคดี” หมายความว่า บุคคลซึ่งเลขาธิการ สำนักงานศาลยุติธรรมแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ (ร่างมาตรา ๓ เพิ่ม (๑๕) ของมาตรา ๑)

๓. หน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี

๓.๑) กำหนดให้เจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีตามที่ศาลมอบหมาย แต่ต้องมีใช่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ศาลจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเองโดยตรงตามกฎหมาย

๓.๒) กำหนดให้เจ้าพนักงานคดีอาจปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือศาลอื่นที่มีเขตอำนาจ ในการดำเนินคดีประเภทอื่นใดที่มีกฎหมายวิธีพิจารณาความบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะด้วยก็ได้

โดยการปฏิบัติหน้าที่นั้นให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความ
ดังกล่าว ทั้งนี้ ให้นำความดังกล่าวมาใช้บังคับกับเจ้าพนักงานคดีซึ่งได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายนี้ด้วย

สำหรับการกำหนดประเภทคดี ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และวิธีการมอบหมาย
หน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีตามข้อ ๓.๑) และข้อ ๓.๒) ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา
โดยข้อกำหนดดังกล่าวเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ และในการปฏิบัติหน้าที่
ตามข้อ ๓.๑) และข้อ ๓.๒) ให้เจ้าพนักงานคดีเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

(ร่างมาตรา ๔ เพิ่มมาตรา ๓๔/๒)

๔. หลักเกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่และการบริหารงานบุคคลของเจ้าพนักงานคดี

กำหนดให้การกำหนดคุณสมบัติ การแต่งตั้ง การเลื่อนระดับ การบังคับบัญชา
และการรักษาจริยธรรม ตลอดจนการบริหารงานบุคคลในเรื่องอื่นเป็นการเฉพาะของเจ้าพนักงานคดี
ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา โดยข้อกำหนดดังกล่าวเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว
ให้ใช้บังคับได้ นอกจากนี้ ให้เจ้าพนักงานคดีได้รับค่าตอบแทนพิเศษตามระเบียบที่คณะกรรมการ
บริหารศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมกำหนด (ร่างมาตรา ๔
เพิ่มมาตรา ๓๔/๓)

สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

เจ้าพนักงานคดี

หมายความว่า บุคคลซึ่งเลขาธิการสำนักงาน
ศาลยุติธรรมแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่
ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้

หน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี

๑. ทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดี
ตามที่ศาลมอบหมาย แต่ต้องมีใช้เป็น
การวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือการดำเนินกระบวน
พิจารณาที่ศาลจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเอง
โดยตรงตามกฎหมาย
๒. อาจปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือศาลอื่นที่มีเขตอำนาจ
ในการดำเนินคดีประเภทอื่นใดที่มีกฎหมาย
วิธีพิจารณาความบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ
ด้วยก็ได้ โดยการปฏิบัติหน้าที่นั้นให้ถือว่า
เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี
ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความดังกล่าว

หลักเกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่ และการบริหารงานบุคคล ของเจ้าพนักงานคดี

การกำหนดคุณสมบัติ การแต่งตั้ง
การเลื่อนระดับ การบังคับบัญชา
และการรักษาวินัยธรรม ตลอดจน
การบริหารงานบุคคลในเรื่องอื่น
เป็นการเฉพาะของเจ้าพนักงานคดี
ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของ
ประธานศาลฎีกา

จัดทำโดย : สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา รู้ ช้อง ส่อง กฎหมาย

๒. บทวิเคราะห์
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

บทวิเคราะห์
ร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

๑. ประเด็นสำคัญจากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่งและวาระที่สอง

๑.๑ วาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ^๑

๑.๑.๑ การเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๘ และได้เข้าสู่วาระการพิจารณาของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๑๖ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๘

ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๘ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๔๒ ตอนที่ ๘๐ ก ลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๘ โดยมาตรา ๒ บัญญัติว่า พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป จึงส่งผลทำให้สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง^๒ ตั้งแต่วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๘ และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ดังกล่าวเป็นร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ เนื่องจากอยู่ระหว่างรอการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในวาระที่หนึ่งเป็นอันตกไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง^๓

^๑สามารถสืบค้นเอกสารแนบระเบียบวาระ เอกสารประกอบการพิจารณา บันทึกการประชุมในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ และบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้จากเว็บไซต์ PRT คลังสารสนเทศรัฐสภา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร <https://prt.parliament.go.th> หรือสแกนข้อมูลผ่าน QR CODE หมายเลข ๑ ถึง ๔ ในหน้าที่ ๑๔ และสามารถสืบค้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้ โดยสแกนข้อมูลผ่าน QR CODE หมายเลข ๕ ในหน้าที่ ๑๔.

^๒รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๓ บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๑๐๓ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป

การยุบสภาผู้แทนราษฎรให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา และให้กระทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน

ฯลฯ

ฯลฯ”.

^๓รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๑๔๗ ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ หรือที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วแต่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วย หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา ให้เป็นอันตกไป

ฯลฯ

ฯลฯ”.

หลังจากนั้นได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นใหม่ และมีพระบรมราชโองการ ประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๔๓ ตอนพิเศษ ๘๖ ง ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๙ และคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปได้ร้องขอต่อรัฐสภา ตามหนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๓/๙๐๔๙ ลงวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๙ เรื่อง การร้องขอต่อรัฐสภาเพื่อให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ ตามมาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กราบเรียน ประธานรัฐสภา และที่ประชุมร่วมกัน ของรัฐสภาในคราวประชุม ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๙ ได้มีมติเห็นชอบแล้ว ประธานสภาผู้แทนราษฎรจึงได้อนุญาตให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุม สภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป ตามข้อบังคับการประชุม สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๔๑^๕ ซึ่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ได้เข้าสู่วาระการพิจารณาของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๒๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันพุธที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๙ โดยที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้นำร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกันอีก ๑ ฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ขึ้นมาพิจารณารวมกันไป แต่ให้แยกการลงมติ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๕๕ (๒) ข้อ ๒๘ และข้อ ๑๑๗ วรรคสาม^๖

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๔๗ วรรคสอง บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๑๔๗

ฯลฯ

ฯลฯ

บรรดาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบที่ตกไปตามวรรคหนึ่ง ถ้าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปร้องขอต่อรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี พิจารณาต่อไป ถ้ารัฐสภาเห็นชอบด้วยก็ให้รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี พิจารณาต่อไปได้ แต่คณะรัฐมนตรีต้องร้องขอภายในหกสิบวันนับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไป”.

“ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๔๑ วรรคหนึ่ง กำหนดไว้ ดังนี้

“ข้อ ๑๔๑ เมื่อรัฐสภามีมติให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติต่อไปตามมาตรา ๑๔๖ (๙) ประกอบ มาตรา ๑๔๗ ของรัฐธรรมนูญ ถ้าร่างพระราชบัญญัตินั้นค้างการพิจารณาอยู่ในวาระใด ก็ให้พิจารณาต่อไปในวาระนั้น และให้ประธานสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

ฯลฯ

ฯลฯ”.

“ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๕๕ (๒) ข้อ ๒๘ และข้อ ๑๑๗ วรรคสาม กำหนดไว้ ดังนี้

“ข้อ ๕๕ เมื่อที่ประชุมกำลังพิจารณาญัตติโดยอยู่ ห้ามเสนอญัตติอื่นขึ้นมาพิจารณา เว้นแต่ญัตติ ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒) ขอให้รวมระเบียบวาระการประชุมที่เป็นเรื่องเดียวกัน ทำนองเดียวกัน หรือเกี่ยวเนื่องกันเพื่อพิจารณาพร้อมกัน

ฯลฯ

ฯลฯ

ข้อ ๒๘ การประชุม ให้ที่ประชุมพิจารณาเฉพาะเรื่องที่มีอยู่ในระเบียบวาระการประชุม และต้องดำเนินการพิจารณา ตามลำดับระเบียบวาระการประชุมที่จัดไว้ เว้นแต่ที่ประชุมจะลงมติเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๑๑๗ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่หนึ่ง ให้สภาพิจารณาและลงมติว่าจะรับหลักการหรือไม่รับ หลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น

ฯลฯ

ฯลฯ

ในกรณีที่สภามีมติให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการทำนองเดียวกันหลายฉบับรวมกัน สภาจะลงมติ รับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติแต่ละฉบับหรือทั้งหมดรวมกันก็ได้ และเมื่อสภาได้มีมติรับหลักการแล้ว ให้สภาลงมติว่าจะให้ร่างพระราชบัญญัติฉบับใดเป็นหลักในการพิจารณาในวาระที่สอง”.

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

ทั้งนี้ เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๒ ฉบับดังกล่าว มีหลักการและเหตุผลต่างกัน สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา จึงได้แยกเอกสารประกอบการพิจารณาเบื้องต้นของ ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอโดย คณะรัฐมนตรี เป็นอีกฉบับหนึ่ง

๑.๑.๒ สารสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ก่อนที่จะประชุมสภาผู้แทนราษฎรจะพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ประธานของที่ประชุมได้อนุญาตให้นายเผ่าพันธ์ ขอบน้ำตาล รองเลขาธิการ สำนักงานศาลยุติธรรม เข้าร่วมชี้แจงต่อที่ประชุม ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๖^๗

รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายภราดร ปริศนานันทกุล) ได้แถลงถึงหลักการ และเหตุผล พร้อมทั้งกล่าวถึงสารสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อกำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดี ทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดี (เพิ่มบทนิยามคำว่า “เจ้าพนักงานคดี” เป็นมาตรา ๑ (๑๕) และเพิ่มมาตรา ๓๔/๒ และมาตรา ๓๔/๓)

เหตุผล

โดยที่ในแต่ละปีมีคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และเที่ยงธรรม สมควรกำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีและการดำเนินกระบวนการพิจารณาตามที่ศาลมอบหมายได้ในทุกประเภทคดี และกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่ และการบริหารงานบุคคลเฉพาะเรื่องของเจ้าพนักงานคดีให้ชัดเจน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ จำนวน ๔ มาตรา มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

๑) วันใช้บังคับ

กำหนดให้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป (ร่างมาตรา ๒)

^๗ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๖ กำหนดไว้ ดังนี้

“ข้อ ๗๖ ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมายให้บุคคลใด ๆ ชี้แจงข้อเท็จจริงต่อที่ประชุมประกอบการอภิปรายของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีก็ได้”.

๒) บทนิยาม

กำหนดให้เพิ่มบทนิยามคำว่า “เจ้าพนักงานคดี” หมายความว่า บุคคลซึ่งเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ (ร่างมาตรา ๓ เพิ่ม (๑๕) ของมาตรา ๑)

๓) หน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี

๓.๑) กำหนดให้เจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดี และการดำเนินกระบวนการพิจารณาอื่นใดตามที่ศาลมอบหมาย แต่ต้องมีใช่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดี หรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ศาลจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเองโดยตรงตามกฎหมาย

๓.๒) กำหนดให้เจ้าพนักงานคดีอาจปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือศาลอื่นที่มีเขตอำนาจ ในการดำเนินคดีประเภทอื่นใดที่มีกฎหมายวิธีพิจารณาความบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะด้วยก็ได้ โดยการปฏิบัติหน้าที่นั้นให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความ ดังกล่าว และให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาของศาลด้วย ทั้งนี้ ให้นำความดังกล่าว มาใช้บังคับกับเจ้าพนักงานคดีซึ่งได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายนี้ด้วย

สำหรับการกำหนดประเภทคดี ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และวิธีการมอบหมาย หน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีตามข้อ ๓.๑) และข้อ ๓.๒) ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา โดยข้อกำหนดดังกล่าวเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ และในการปฏิบัติหน้าที่ ตามข้อ ๓.๑) และข้อ ๓.๒) ให้เจ้าพนักงานคดีเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

(ร่างมาตรา ๔ เพิ่มมาตรา ๓๔/๒)

๔) หลักเกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่และการบริหารงานบุคคลของเจ้าพนักงานคดี

กำหนดให้การกำหนดคุณสมบัติ การแต่งตั้ง การเลื่อนระดับ การบังคับบัญชา และการรักษาจริยธรรม ตลอดจนการบริหารงานบุคคลในเรื่องอื่นเป็นการเฉพาะของเจ้าพนักงานคดี ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา โดยข้อกำหนดดังกล่าวเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้ นอกจากนี้ ให้เจ้าพนักงานคดีได้รับค่าตอบแทนพิเศษตามระเบียบที่คณะกรรมการ บริหารศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมกำหนด (ร่างมาตรา ๔ เพิ่มมาตรา ๓๔/๓)

๑.๑.๓ การอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ภายหลังจากผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ได้นำเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว สรุปลงสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑) ความซับซ้อนและปริมาณคดีที่เปลี่ยนแปลงไป ในช่วงแรกของการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง สภาพเศรษฐกิจ สังคม และลักษณะของข้อพิพาทในคดียังไม่ซับซ้อน รวมทั้งจำนวนคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลก็มีปริมาณน้อย ตลอดจนพยานหลักฐานส่วนใหญ่จะเป็นเอกสารหรือข้อเท็จจริงที่ผู้พิพากษาสามารถตรวจสอบและวินิจฉัยได้โดยใช้กระบวนการที่ไม่ยุ่งยาก อันแตกต่างจากปัจจุบันที่สังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจดิจิทัล การสื่อสารและการทำธุรกรรมผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบกับมีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และข้อพิพาทรูปแบบใหม่ ซึ่งส่งผลให้คดีที่เข้าสู่ศาลมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และพยานหลักฐาน โดยเฉพาะพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีปริมาณมาก และต้องอาศัยความรู้เฉพาะด้านในการรวบรวม วิเคราะห์ และจัดการข้อมูล ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในครั้งนี้อาจมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงกลไกทางกฎหมายให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ศาลยุติธรรมสามารถบริหารจัดการคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรองรับภารกิจในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมและทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน

๒) ภาระงานของผู้พิพากษาและบทบาทของเจ้าพนักงานคดี ปัจจุบันศาลยุติธรรมมีภาระงานคดีไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้พิพากษาโดยเฉพาะในศาลชั้นต้น อันส่งผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากผู้พิพากษาต้องใช้เวลาไปกับการตรวจสอบเอกสาร การจัดการข้อมูล และการคัดกรองพยานหลักฐาน ทำให้เวลาสำหรับการพิจารณาข้อเท็จจริง วินิจฉัยข้อกฎหมาย และพิพากษาคดีลดน้อยลง เจ้าพนักงานคดีจึงเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้พิพากษา โดยมีหน้าที่ช่วยตรวจสอบเอกสาร รวบรวมและคัดกรองพยานหลักฐาน ตลอดจนค้นคว้าข้อกฎหมายและจัดเตรียมข้อมูลประกอบสำนวนก่อนเข้าสู่การพิจารณาคดี ซึ่งช่วยลดภาระงานของผู้พิพากษาได้เป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม เจ้าพนักงานคดีมิใช่ผู้พิพากษา ไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท หรือใช้ดุลพินิจแทนศาล อำนาจดังกล่าวจึงยังคงเป็นของผู้พิพากษาโดยสมบูรณ์ ส่วนเจ้าพนักงานคดีจะทำหน้าที่เพียงสนับสนุนข้อมูล ข้อกฎหมาย และจัดเตรียมสำนวนเท่านั้น ดังนั้น การกำหนดบทบาทของเจ้าพนักงานคดีไว้อย่างชัดเจนจึงเป็นการเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการคดี ควบคู่ไปกับการคงไว้ซึ่งความเป็นอิสระของศาลและอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษา

๓) การนำเทคโนโลยีมาใช้ควบคู่กับเจ้าพนักงานคดี การเพิ่มจำนวนเจ้าพนักงานคดีควรดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของศาลยุติธรรม เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการคดี โดยเทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้สนับสนุนการดำเนินงานของศาล ได้แก่ ระบบจัดการสำนวนอิเล็กทรอนิกส์ ระบบแปลงเสียงเป็นข้อความ ระบบบันทึกภาพและเสียงในการสืบพยาน ตลอดจนระบบสารสนเทศสำหรับจัดเก็บ ค้นหา และประมวลผลข้อมูลคดี ซึ่งจะช่วยลดภาระงานด้านธุรการ ลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน และเพิ่มประสิทธิภาพการสนับสนุนการพิจารณาคดี อย่างไรก็ตาม แม้เทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์จะมีบทบาทสำคัญมากขึ้น แต่ไม่อาจทดแทนการใช้ดุลพินิจและวิจารณญาณของมนุษย์ได้ทั้งหมด จึงควรนำมาใช้ควบคู่กับบุคลากรทางกฎหมายที่มีความรู้

และความเชี่ยวชาญ เพื่อให้มีการตรวจสอบ กลั่นกรอง และรับรองความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำไปใช้ในกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดี

๔) ข้อสังเกตเกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี โดยสำนักงานศาลยุติธรรมควรระบุให้ชัดเจนว่าเจ้าพนักงานคดีจะถูกกำหนดตำแหน่งในลักษณะใด เช่น ประจำศาล ประจำองค์คณะ หรือประจำผู้พิพากษา และจะมีหลักเกณฑ์การแบ่งงานหรือรับผิดชอบสำนวนคดีอย่างไร ทั้งนี้ เพราะการกำหนดบทบาทและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีให้ชัดเจนจะช่วยให้การทำงานร่วมกับผู้พิพากษา นิติกร เจ้าหน้าที่ประจำศาลและบุคลากรอื่นในศาลไม่เกิดความซ้ำซ้อนหรือสับสน นอกจากนี้ ยังเป็นหลักประกันว่าเจ้าพนักงานคดีจะปฏิบัติงานในขอบเขตที่เหมาะสม ไม่ก้าวล่วงไปสู่การใช้ดุลพินิจทางตุลาการหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ควรเป็นอำนาจของศาล

๕) ข้อสังเกตเกี่ยวกับหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในการปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่ศาลมอบหมาย การกำหนดให้เจ้าพนักงานคดีอาจปฏิบัติหน้าที่อื่นใดเพื่อช่วยเหลือศาลตามที่กฎหมายบัญญัติหรือตามที่ศาลมอบหมาย เป็นถ้อยคำที่ค่อนข้างกว้าง และอาจก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี จึงมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณากำหนดกรอบหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานคดีให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งในเชิงหลักการและในทางปฏิบัติ เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย และป้องกันปัญหาการตีความหรือการใช้ดุลพินิจในการมอบหมายงาน

๖) ข้อสังเกตเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของเจ้าพนักงานคดี เนื่องจากเจ้าพนักงานคดีมีสถานะเป็นข้าราชการศาลยุติธรรม จึงควรกำหนดให้ชัดเจนเกี่ยวกับคุณสมบัติ การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนระดับ วินัย จริยธรรม และความก้าวหน้าในสายงานว่าจะอยู่ภายใต้กลไกใด รวมทั้งมีความสอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันหรือไม่ หากกำหนดให้การบริหารงานบุคคลของเจ้าพนักงานคดีเป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาโดยไม่เชื่อมโยงกับกลไกของคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมอย่างชัดเจน อาจก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนหรืออาจทำให้เกิดระบบบริหารงานบุคคลแบบคู่ขนานกับระบบเดิมได้ ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีการพิจารณาในชั้นกรรมาธิการอย่างรอบคอบว่า บทบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของเจ้าพนักงานคดีควรอยู่ในกฎหมายฉบับใด และควรกำหนดกลไกตรวจสอบถ่วงดุลอย่างไร เพื่อให้การบริหารงานบุคคลมีความโปร่งใส เป็นธรรม และสอดคล้องกับระบบบริหารราชการศาลยุติธรรม

๑.๑.๔ การตอบชี้แจง

เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายเสร็จแล้ว นายเผ่าพันธ์ ขอบน้ำตาล รองเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ได้ชี้แจงต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ข้อสังเกต และข้อซักถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. โดยกล่าวขอบคุณสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ร่วมอภิปรายและเสนอข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบงานของศาลยุติธรรม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑) ความจำเป็นในการมีเจ้าพนักงานคดี ปัจจุบันศาลยุติธรรมมีคดีเข้าสู่การพิจารณาเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันลักษณะคดีก็มีความซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะคดีที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี ข้อมูลดิจิทัล และพยานหลักฐานรูปแบบใหม่ ซึ่งต้องอาศัยการตรวจสอบและจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ ความซับซ้อนดังกล่าวไม่เพียงส่งผลกระทบต่อภาระงานของศาลเท่านั้น แต่ยังอาจเป็นอุปสรรคต่อประชาชนบางส่วนในการรวบรวมและนำเสนอพยานหลักฐานต่อศาลได้อย่างครบถ้วน ด้วยเหตุนี้ การมีเจ้าพนักงานคดีจึงเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนทั้งการปฏิบัติงานของศาลและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน โดยทำหน้าที่ช่วยตรวจสอบ รวบรวม ค้นคว้า และจัดเตรียมข้อมูลหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดี เพื่อสนับสนุนการพิจารณาพิพากษาให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว รอบคอบ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เจ้าพนักงานคดีไม่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทหรือใช้ดุลพินิจแทนผู้พิพากษาแต่อย่างใด โดยอำนาจในการพิจารณาและพิพากษาคดียังคงเป็นของผู้พิพากษาโดยสมบูรณ์

๒) สถานะของเจ้าพนักงานคดีในระบบข้าราชการศาลยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ บัญญัติให้ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมประกอบด้วย “ข้าราชการตุลาการ” ซึ่งหมายถึงผู้พิพากษาและผู้ช่วยผู้พิพากษา “ตะตึงยุติธรรม” ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่และอำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อกฎหมายอิสลาม และ “ข้าราชการศาลยุติธรรม” ซึ่งเป็นข้าราชการผู้มีหน้าที่และอำนาจสนับสนุนการทำงานของศาล เจ้าพนักงานคดีจึงมีสถานะเป็นข้าราชการศาลยุติธรรม มิได้แยกออกเป็นข้าราชการประเภทใหม่ และมีใช้ข้าราชการตุลาการอย่างใดก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษา เจ้าพนักงานคดี หรือข้าราชการศาลยุติธรรมอื่น ๆ ต่างก็อยู่ภายใต้ระบบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมเช่นเดียวกัน

๓) การกำหนดหน้าที่และการบริหารงานบุคคลของเจ้าพนักงานคดี ที่ผ่านมา สำนักงานศาลยุติธรรมได้เสนอร่างกฎหมายเพียงฉบับเดียว คือ ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. โดยมีหลักการกำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีช่วยงานศาลในคดีทุกประเภท รวมทั้งกำหนดคุณสมบัติและหลักเกณฑ์การแต่งตั้ง อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีข้อสังเกตว่าเนื้อหาของร่างกฎหมายควรแยกออกเป็น ๒ ส่วน โดยส่วนที่เกี่ยวกับสถานะบุคลากร สิทธิ คุณสมบัติ และหลักเกณฑ์การแต่งตั้ง ควรบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม แต่ส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจในการช่วยงานศาลและการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี ควรบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ด้วยเหตุนี้ จึงมีการเสนอร่างกฎหมาย ๒ ฉบับ เพื่อบัญญัติหลักการสำคัญเกี่ยวกับเจ้าพนักงานคดีไว้อย่างครบถ้วนในร่างกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าว อย่างไรก็ตาม จะรับข้อสังเกตของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้พิจารณา โดยเฉพาะประเด็นว่าบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติและการแต่งตั้งเจ้าพนักงานคดีควรบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือควรนำกลับไปบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและไม่ก่อให้เกิดปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมายต่อไป

๑.๑.๕ ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ

มติ : ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๒๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๙ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติในวาระที่หนึ่ง รับหลักการร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ด้วยคะแนนเสียง ๓๙๓ เสียง ไม่รับหลักการ ไม่มีงดออกเสียง ไม่มี และไม่ลงคะแนนเสียง ๙ เสียง และมีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญ จำนวน ๒๕ คน เพื่อพิจารณาในวาระที่สองชั้นคณะกรรมการกำหนดการแปรญัตติภายใน ๑๕ วัน

๑. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ซึ่งเป็นเอกสารแนบระเบียบวาระ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๒๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันพุธที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๙ https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=6KVZ1	
๒. เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ของสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๒๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันพุธที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๙ (อ.พ. ๒๘/๒๕๖๙ สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=๐๗XD๙	
๓. บันทึกการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๒๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันพุธที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๙ https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=๕๖FFB	
๔. บันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๒๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันพุธที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๙ https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=9WEIG	
๕. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=XXNJK	

๑.๒ วาระที่สอง ชั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา^๔

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๙ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ในวาระที่สอง ชั้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา เริ่มต้นด้วยชื่อร่าง คำปรารภ แล้วพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราจนจบร่าง โดยมีการพิจารณาและอภิปราย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑.๒.๑ ชื่อร่างพระราชบัญญัติ	ไม่มีการแก้ไข
๑.๒.๒ คำปรารภ	ไม่มีการแก้ไข
๑.๒.๓ มาตรา ๑	ไม่มีการแก้ไข
๑.๒.๔ มาตรา ๒	ไม่มีการแก้ไข
๑.๒.๕ มาตรา ๓ เพิ่มบทนิยาม (๑๕) ในมาตรา ๑ “เจ้าพนักงานคดี”	ไม่มีการแก้ไข
๑.๒.๖ มาตรา ๔ เพิ่มมาตรา ๓๔/๒ และมาตรา ๓๔/๓	มีการแก้ไข
มาตรา ๓๔/๒	มีการแก้ไข

คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๓๔/๒ ให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดี และสรรหาตัดสินคดีหรือตัดสินคดีอื่นใดตามที่ศาลมอบหมาย แต่ต้องมีใช่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดี หรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ศาลจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเองโดยตรงตามกฎหมาย

นอกจากการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานคดีอาจปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือศาลอื่นที่มีเขตอำนาจในการดำเนินคดีประเภทอื่นใดที่มีกฎหมายวิธีพิจารณาความบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะด้วยก็ได้ โดยการปฏิบัติหน้าที่นั้นให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความดังกล่าว และให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาคดีของศาลด้วย

ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับกับเจ้าพนักงานคดีซึ่งได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายนี้ด้วย

^๔สามารถสืบค้นเอกสารรายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. บนที่ทำการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ในวาระที่สอง ชั้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา และบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้จากเว็บไซต์ PRT คลังสารสนเทศรัฐสภา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร <https://prt.parliament.go.th> หรือสแกนข้อมูลผ่าน QR CODE หมายเลข ๖ ถึง ๘ ในหน้าที่ ๒๑.

การกำหนดประเภทคดี ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และวิธีการมอบหมายหน้าที่
ของเจ้าพนักงานคดีตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา
ข้อกำหนดดังกล่าวเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ให้เจ้าพนักงานคดี
เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา”

มีกรรมวิธีการขอสงวนความเห็น และผู้แปรญัตติขอสงวนคำแปรญัตติ ดังนี้

นายจิตติพจน์ วิริยะโรจน์ (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยขอให้แก้ไขเพิ่มเติม
ความในมาตรา ๓๔/๒ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๔/๒ ให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดี
และพรรคต่งเนินดระชนพหิสดรณอื่นใดตามทีศาลมอบหมาย แต่ต้องมีใช่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดี
หรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ศาลจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเองโดยตรงตามกฎหมาย

นอกจากการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานคดีอาจปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือ
ศาลอื่นที่มีเขตอำนาจในการดำเนินคดีประเภทอื่นใดที่มีกฎหมายวิธีพิจารณาความบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ
ด้วยก็ได้ โดยการปฏิบัติหน้าที่นั้นให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีตามกฎหมาย
วิธีพิจารณาความดังกล่าว และให้ตี่ฮว่เป็นส่วนหนึ่งชองดระชนพหิสดรณคดีชองตี่ฮว่

ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับกับเจ้าพนักงานคดีซึ่งได้รับแต่งตั้งตามกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายนี้ด้วย

การกำหนดประเภทคดี ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และวิธีการมอบหมายหน้าที่
ของเจ้าพนักงานคดีตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา
ข้อกำหนดดังกล่าวเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ และต้องส่งให้สภาผู้แทนราษฎร
ในวันที่ออกข้อกำหนดดังกล่าว เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตรวจสอบได้ ถ้าต่อมามีการเสนอญัตติ
และสภาผู้แทนราษฎรมีมติภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ส่งข้อกำหนดดังกล่าวให้สภาผู้แทนราษฎร
ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ให้ยกเลิกข้อกำหนดดังกล่าว
ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ประธานศาลฎีกาดำเนินการให้เป็นไปตามนั้น ทั้งนี้ วันให้หมายถึงวันในสมัยประชุม

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ให้เจ้าพนักงานคดี
เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา”

นายณัฐวุฒิ บัวประทุม ขอแปรญัตติแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา ๓๔/๒ วรรคสอง
เป็นดังนี้

“นชสดตดระชนพหิสดรณที่ภายใต้บังคับตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานคดีอาจปฏิบัติ
หน้าที่ช่วยเหลือศาลอื่นที่มีเขตอำนาจในการดำเนินคดีประเภทอื่นใดที่มีกฎหมายวิธีพิจารณาความ
บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะด้วยก็ได้ โดยการปฏิบัติหน้าที่นั้นให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี
ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความดังกล่าว และให้ตี่ฮว่เป็นส่วนหนึ่งชองดระชนพหิสดรณคดีชองตี่ฮว่”

คณะกรรมการได้ชี้แจงแล้ว

ผู้แปรญัตติพอใจ

กรรมการผู้สงวนความเห็นได้อภิปรายต่อที่ประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑. การตัดถ้อยคำว่า “และการดำเนินกระบวนการพิจารณาอื่นใด” ออกจากบทบัญญัติ และคงไว้เพียงการให้เจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือศาลในการ “ดำเนินคดี” อาจมิได้ทำให้หน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานคดีน้อยลง เนื่องจากคำว่า “กระบวนการพิจารณา” มีความหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจน ตามบทนิยามในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งหมายถึง การกระทำใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ อันเกี่ยวข้องกับคดีซึ่งได้กระทำไปโดยคู่ความในคดีนั้นหรือโดยศาล หรือตามคำสั่งของศาลไม่ว่าการนั้นจะเป็นโดยคู่ความฝ่ายใดทำต่อศาลหรือต่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง หรือศาลทำต่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย และรวมถึงการส่งคำคู่ความและเอกสารอื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ ในขณะที่คำว่า “การดำเนินคดี” ไม่มีบทนิยามกำหนดไว้โดยเฉพาะ และอาจครอบคลุมกระบวนการตั้งแต่ขั้นตอนก่อนนำคดีเข้าสู่ศาลจนถึงขั้นตอนการบังคับคดี ดังนั้น จึงอาจก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนในการตีความขอบเขตหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานคดี และอาจส่งผลให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายในอนาคต

๒. การกำหนดให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับประเภทคดี ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และวิธีการมอบหมายหน้าที่แก่เจ้าพนักงานคดี โดยให้มีผลใช้บังคับทันทีเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา อาจทำให้ฝ่ายนิติบัญญัติไม่มีโอกาสตรวจสอบและถ่วงดุล ทั้ง ๆ ที่การกำหนดขอบเขตหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานคดีเป็นเรื่องสำคัญและส่งผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาคดี จึงเสนอให้ส่งข้อกำหนดดังกล่าวมายังสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ออกข้อกำหนด เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม และอาจเสนอญัตติให้สภาผู้แทนราษฎรมีมติยกเลิกข้อกำหนดทั้งหมดหรือบางส่วนภายในระยะเวลาที่กำหนด

ผู้แปรญัตติได้อภิปรายต่อที่ประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑. คำว่า “เจ้าพนักงานคดี” ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับนี้อาจก่อให้เกิดข้อสงสัยว่าเป็นเพียงชื่อเรียกตำแหน่งหรือมีสถานะเป็นบุคลากรประเภทใด เช่น ข้าราชการ พนักงานราชการ หรือลูกจ้างของศาล ซึ่งเห็นควรกำหนดให้ชัดเจนเกี่ยวกับสถานะ การบรรจุ และระบบการบริหารบุคลากรดังกล่าวด้วย

๒. การตัดถ้อยคำที่กำหนดให้ถือว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาคดีของศาลด้วยออกไปนั้น เพื่อป้องกันความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่าเจ้าพนักงานคดีจะมีบทบาทในกระบวนการพิจารณาหรือปฏิบัติหน้าที่ในทุกคดี อย่างไรก็ตาม ควรกำหนดขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ให้ชัดเจน เช่น การรวบรวมและจัดระบบเอกสาร การสรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน หรือการจัดทำเอกสารประกอบการพิจารณา โดยต้องไม่ก้าวล่วงอำนาจในการไต่สวน วินิจฉัย หรือพิพากษาคดี ซึ่งเป็นอำนาจของศาล

คณะกรรมการจัดการตอบชี้แจง ดังนี้

๑. ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกามีสถานะเป็นกฎหมายลำดับรอง ซึ่งออกเพื่อกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับประเภทคดี ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และวิธีการมอบหมายหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี โดยข้อกำหนดดังกล่าวต้องไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติ เมื่อมีลักษณะเป็นเพียงการกำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติงาน มิใช่หลักเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดี จึงไม่มีความจำเป็นต้องส่งให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาอีกครั้ง ทั้งนี้ มีลักษณะเช่นเดียวกับระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ที่ได้เกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดี และสามารถใช้อย่างบังคับได้เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๒. เจ้าพนักงานคดีมีใช้บุคลากรหรือตำแหน่งที่จัดตั้งขึ้นใหม่ แต่เป็นข้าราชการศาลยุติธรรม ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่แล้ว และได้รับมอบหมายให้ช่วยเหลือศาลตามความเหมาะสม เช่น การจัดหมวดหมู่ เอกสาร การสรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในคดีที่มีเอกสารจำนวนมาก การรวบรวมและเสนอข้อมูล ต่อศาล ทั้งนี้ การพิจารณาว่าจะรับฟังหรือเห็นด้วยกับข้อมูลดังกล่าวหรือไม่ นั้น ยังคงเป็นดุลพินิจของศาล เจ้าพนักงานคดีไม่มีอำนาจดำเนินการใดหากไม่ได้รับมอบหมาย และไม่มีอำนาจวินิจฉัยหรือพิพากษาคดี แทนศาล การกำหนดให้เจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือศาลได้ในคดีทุกประเภท จึงมิได้หมายความว่าทุกคดี จะต้องให้เจ้าพนักงานคดีเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ แต่จะพิจารณาตามความจำเป็น โดยเฉพาะคดีที่มีข้อเท็จจริง หรือพยานหลักฐานยุ่งยากซับซ้อน ส่วนกรอบอัตรากำลังจะต้องพิจารณาจากปริมาณงาน และงบประมาณ ในแต่ละปี โดยสำนักงานศาลยุติธรรมจะต้องวิเคราะห์ความจำเป็นด้านบุคลากรเพื่อกำหนดกรอบอัตรากำลัง ที่เหมาะสมต่อไป

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยการแก้ไขของคณะกรรมการ

มาตรา ๓๔/๓

❖ ไม่มีการแก้ไข

มีกรรมวิธีการขอสงวนความเห็น

นายอนุสรณ์ แก้ววิเชียร (กรรมการ) ขอสงวนความเห็น โดยขอให้แก้ไขเพิ่มเติม
ความในมาตรา ๓๔/๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๔/๓ พรสกำหนดคุณสมบัติ พรสแต่งตั้ง พรสเลื่อนระดับ พรสขยับชั้นยศ และพรสพิทักษ์สิทธิพรส ทสยตสนภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม การบริหารงานบุคคลในเรื่องอื่นเป็นการเฉพาะของเจ้าพนักงานคดี ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อกำหนดดังกล่าวเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

“ให้เจ้าหน้าที่สวนคดีได้รับคำตอบแบบเห็นด้วยตามระเบียบที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนกำหนด”

นายจิตติพจน์ วิริยะโรจน์ (กรรมการ) ขอสงวนความเห็น โดยขอให้ตามมาตรา ๓๔/๓
วรรคสอง ออกทั้งวรรค ดังนี้

“ให้เสวกบัณฑิตได้รับแต่งตั้งให้พิเศษตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหาร
ศาลยุติธรรมกำหนดหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมด้วย”

กรรมการผู้สงวนความเห็นได้อภิปรายต่อที่ประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ในปัจจุบันมีการกำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีสำหรับคดีบางประเภทตามกฎหมายเฉพาะ
ได้แก่ “คดีผู้บริโภคร” ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ “คดีแพ่งแบบกลุ่ม”
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และ “คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ” ตามกฎหมายว่าด้วย
วิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกับระบบการบริหารงานบุคคลของศาลยุติธรรม
การนำหลักเกณฑ์ด้านการบริหารงานบุคคลมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
อีกฉบับ จึงอาจก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนและความไม่ชัดเจนว่าเจ้าพนักงานคดีตามกฎหมายเฉพาะ
และเจ้าพนักงานคดีตามบทบัญญัติใหม่นี้จะอยู่ภายใต้ระบบการบริหารงานบุคคลเดียวกันหรือแยกจากกัน
รวมทั้งอาจส่งผลกระทบต่ออำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
จึงไม่ควรบัญญัติเรื่องคุณสมบัติ การแต่งตั้ง การเลื่อนระดับ การบังคับบัญชา การรักษาจริยธรรม
และการบริหารงานบุคคลของเจ้าพนักงานคดีไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ทั้งนี้
เนื่องจากพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้กำหนดหลักเกณฑ์
เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการศาลยุติธรรมไว้แล้ว

ส่วนเรื่องค่าตอบแทน ปัจจุบันเจ้าพนักงานคดีตามกฎหมายเฉพาะได้รับค่าตอบแทนพิเศษ
ภายใต้หลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ดังนั้น
การนำเรื่องค่าตอบแทนพิเศษของเจ้าพนักงานคดีมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอีก
อาจเป็นการซ้ำซ้อนกับหลักเกณฑ์ที่มีอยู่ รวมทั้งอาจก่อให้เกิดการตีความเกี่ยวกับฐานอำนาจในการกำหนด
ค่าตอบแทนและระบบการบริหารงานบุคคลได้ในอนาคต จึงเห็นควรกำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ในกฎหมาย
ว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมเพียงฉบับเดียว เพื่อความชัดเจนและเป็นเอกภาพ

คณะกรรมการตอบชี้แจง ดังนี้

การกำหนดให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล
ของเจ้าพนักงานคดีนั้น มีเหตุผลเนื่องจากแม้การบริหารงานบุคคลในเรื่องทั่วไปของข้าราชการ
ศาลยุติธรรมจะอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมกำหนดตามมาตรา ๒๑
แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ แต่ข้าราชการศาลยุติธรรม
ที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานคดีมีบทบาทและลักษณะการปฏิบัติงานแตกต่างจากข้าราชการ
ศาลยุติธรรมตำแหน่งอื่น เนื่องจากมีหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีตามที่ได้รับมอบหมาย
จึงจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์เฉพาะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่และการบริหารงานบุคคลในบางเรื่อง

เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจและมาตรฐานการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานคดี ทั้งนี้ การให้อำนาจประธานศาลฎีกาออกข้อกำหนดดังกล่าวมิได้เป็นการจัดตั้งองค์กรกลางเพื่อบริหารงานบุคคลขึ้นใหม่หรือกระทบต่อหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม แต่เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ที่จำเป็นสำหรับควบคุมและกำกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

สำหรับประเด็นการกำหนดค่าตอบแทนพิเศษ ปัจจุบันศาลยุติธรรมมีเจ้าพนักงานคดีที่ได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีเฉพาะประเภท ได้แก่ คดีผู้บริโภค คดีแพ่งแบบกลุ่ม และคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งได้รับค่าตอบแทนพิเศษตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว อย่างไรก็ตาม ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีหลักการขยายบทบาทของเจ้าพนักงานคดีให้สามารถช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีได้เป็นการทั่วไป คณะกรรมาธิการจึงเห็นสมควรกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับค่าตอบแทนพิเศษไว้ในระดับพระราชบัญญัติ เนื่องจากเป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาระงบประมาณของแผ่นดิน และจะเป็นฐานอำนาจในการออกกฎหมายลำดับรองสำหรับกำหนดรายละเอียดและหลักเกณฑ์ในการดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวมีลักษณะสอดคล้องกับการกำหนดค่าตอบแทนพิเศษสำหรับผู้ปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือศาลตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยการแก้ไขของคณะกรรมการ

เมื่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาในวาระที่สอง ขึ้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราจนจบร่างแล้ว ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่งตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๓๒^๔ จึงเป็นการจบการพิจารณาในวาระที่สอง จากนั้นที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาต่อไปในวาระที่สาม

^๔ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๓๒ กำหนดไว้ ดังนี้

“ข้อ ๑๓๒ เมื่อได้พิจารณาตามข้อ ๑๓๑ จนจบร่างแล้ว ให้สภาพิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง และในการพิจารณาครั้งนี้สมาชิกอาจขอแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำได้ แต่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อความใดไม่ได้ นอกจากเนื้อความที่เห็นว่ายังขัดแย้งกันอยู่”.

๖. รายงานของคณะกรรมการการวิสามัญพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร
ซึ่งบรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗
ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง)
เมื่อวันพุธที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๙
<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=๗๐B๘H>

๗. บันทึกการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓
(สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันพุธที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๙
<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=UVADR>

๘. บันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๗ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓
(สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันพุธที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๙
<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=ACAMM>

๒. ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สาม

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติในวาระที่สามเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยลงมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง ๔๑๖ เสียง ไม่เห็นชอบ ๑ เสียง จดออกเสียง ๑ เสียง และไม่ลงคะแนนเสียง ๑ เสียง

๓. ข้อเสนอของคณะกรรมการวิสามัญ

คณะกรรมการการวิสามัญได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. แล้ว เห็นควรตั้งข้อสังเกตเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้คณะรัฐมนตรี ศาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทราบหรือควรปฏิบัติ ดังนี้

“(๑) เนื่องจากคณะกรรมการการวิสามัญได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๓๔/๒ เกี่ยวกับหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในวรรคหนึ่งตัดความว่า “และการดำเนินกระบวนการพิจารณาอื่นใด”

และวรรคสองตัดความว่า “และให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาคดีของศาลด้วย” ออก
จึงควรแก้ไข “เหตุผล” ของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม เป็นดังนี้

“เหตุผล

โดยที่ในแต่ละปีมีคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้ม
เพิ่มขึ้นทุกปี ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมเป็นไปด้วยความรวดเร็ว
และเที่ยงธรรม สมควรกำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดี
และสหประชาชาติเห็นสมควรที่ศาลมออบหมายได้ในทุกประเภทคดีและกำหนดหลักเกณฑ์
การปฏิบัติหน้าที่และการบริหารงานบุคคลเฉพาะเรื่องของเจ้าพนักงานคดีให้ชัดเจน จึงจำเป็นต้อง
ตราพระราชบัญญัตินี้”

(๒) สำนักงานศาลยุติธรรมควรพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างภายในหน่วยงาน รวมถึง
ทบทวนอัตรากำลังในภาพรวมของหน่วยงานให้สอดคล้องกับปริมาณคดีและภารกิจที่เพิ่มมากขึ้น
การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เช่น การนำเทคโนโลยีมาใช้ การลดภาระงานที่ไม่มีความจำเป็น
โดยให้มีโครงสร้างและอัตรากำลังเท่าที่จำเป็น

(๓) สำนักงานศาลยุติธรรมควรจัดทำกรอบอัตรากำลังของตำแหน่งเจ้าพนักงานคดี
เท่าที่จำเป็น โดยเฉพาะเจ้าพนักงานคดีที่จะทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้พิพากษาในคดีที่ศาลต้องใช้วิธีพิจารณาคดี
แบบไต่สวน และคดีที่มีข้อเท็จจริงยุ่งยากซับซ้อน และพิจารณาเกลี้ยอัตรากำลังจากผู้ปฏิบัติงาน
ในตำแหน่งอื่นก่อน โดยพิจารณาถึงความคุ้มค่า ต้นทุน และผลประโยชน์ ตลอดจนความยั่งยืน
ทางการคลังของรัฐเพื่อมิให้เป็นภาระงบประมาณของรัฐในระยะยาว

(๔) สำนักงานศาลยุติธรรมควรกำหนดเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลไว้ในกฎหมาย
ฉบับเดียวกันแทนการกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เนื่องจากประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับกระบวนการวิธีพิจารณาความของศาลโดยเฉพาะ

(๕) การออกข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาเรื่องใดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการวิธีพิจารณาความ
ของศาลที่มีผลกระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล เมื่อออกข้อกำหนดดังกล่าวแล้ว สำนักงานศาลยุติธรรม
ควรต้องส่งข้อกำหนดดังกล่าวให้สภาผู้แทนราษฎรตรวจสอบในลักษณะเดียวกันกับที่กำหนดไว้ในกฎหมาย
ว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

(๖) สำนักงานศาลยุติธรรมควรกำหนดขอบเขตหน้าที่และมาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่
ของเจ้าพนักงานคดีให้ชัดเจน เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อการพิจารณาคดีของศาล”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมการ
โดยลงมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง ๔๐๑ เสียง ไม่เห็นชอบ ไม่มี งดออกเสียง ๑ เสียง และไม่ลงคะแนนเสียง
๑๒ เสียง

หมายเหตุ สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมการการ โดยให้
ประธานสภาผู้แทนราษฎรแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ ตามข้อบังคับ
การประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๒๗ ประกอบข้อ ๑๐๕^{๑๐}

๔. การวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติซึ่งสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

จากการพิจารณาศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีประเด็นข้อดีและข้อสังเกต ดังนี้

ข้อดี

การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งตามร่างพระราชบัญญัตินี้
เป็นมาตรการสำคัญในการยกระดับกระบวนการยุติธรรมของประเทศ โดยการบัญญัติให้มีเจ้าพนักงานคดี
ทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีตามที่ศาลมอบหมาย เช่น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การตรวจสอบ
ข้อเท็จจริง และรวบรวมพยานหลักฐาน จะช่วยให้ศาลสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาได้อย่างรวดเร็ว
เที่ยงธรรม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งถือเป็นกลไกประการหนึ่งที่จะเพิ่มประสิทธิภาพและ
ความรวดเร็วของกระบวนการยุติธรรม ประกอบกับการให้เจ้าพนักงานคดีเข้ามามีบทบาทตั้งแต่
กระบวนการก่อนและระหว่างการพิจารณาคดี เช่น การตรวจสอบคำฟ้อง การให้คำแนะนำทางกฎหมาย
แก่คู่ความ และการสรุปข้อเท็จจริงที่จำเป็น จะช่วยลดภาระด้านเวลาและค่าใช้จ่ายของคู่ความ ซึ่งส่งผล
โดยตรงต่อการลดต้นทุนในการดำเนินคดีและเพิ่มความสะดวกแก่ประชาชนผู้มีอรรถคดี ตลอดจน
เป็นกลไกที่จะช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและมาตรฐานในกระบวนการยุติธรรม

นอกจากนี้ การขยายบทบาทของเจ้าพนักงานคดีให้ครอบคลุมทุกประเภทคดียังเป็น
การยกระดับการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและเพิ่มประสิทธิภาพในการพิจารณา
พิพากษาคดีของศาลยุติธรรมให้ครอบคลุมทุกประเภทคดีที่มีลักษณะซับซ้อน หรือมีพยานหลักฐาน
เป็นจำนวนมาก ซึ่งมีความเหมาะสมให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลตามที่ศาลมอบหมาย
อันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและหลักประกันแก่ประชาชนผู้มีอรรถคดีในการเข้าถึงความยุติธรรม
ว่าการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมจะเป็นไปด้วยความรวดเร็ว เที่ยงธรรม และมีประสิทธิภาพ

^{๑๐}ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๒๗ และข้อ ๑๐๕ กำหนดไว้ ดังนี้

“ข้อ ๑๒๗ เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว ให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้น
โดยแสดงร่างเดิมและการแก้ไขเพิ่มเติมพร้อมทั้งรายงานต่อประธานสภา รายงานนั้นอย่างน้อยต้องระบุว่าได้มีหรือไม่มี
การแก้ไขเพิ่มเติมในมาตราใดบ้าง และถ้ามีการแปรญัตติ มติของคณะกรรมการเกี่ยวกับคำแปรญัตตินั้นเป็นประการใด
หรือมีการสงวนคำแปรญัตติของผู้แปรญัตติ หรือมีการสงวนความเห็นของกรรมการ และในกรณีที่คณะกรรมการการ
มีการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติ ก็ให้ระบุไว้ในรายงานด้วย

ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่าข้อสังเกตที่คณะรัฐมนตรีควรทราบหรือควรปฏิบัติ ให้บันทึกข้อสังเกต
ดังกล่าวไว้ในรายงานของคณะกรรมการเพื่อให้ที่ประชุมสภาพิจารณา และให้นำความในข้อ ๑๐๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๐๕

ฯลฯ

ฯลฯ

ในกรณีที่สภาเห็นด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมการการ ให้ประธานสภาส่งรายงานและข้อสังเกตไปยัง
คณะรัฐมนตรี ศาล องค์การอิสระ องค์การอัยการ หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ฯลฯ

ฯลฯ”.

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

มากขึ้น ทั้งนี้ กลไกดังกล่าวยังสนับสนุนประสิทธิภาพเชิงนโยบายของรัฐและศาลยุติธรรมให้สามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านการจัดการคดี การควบคุมระยะเวลาการพิจารณา และการบริหารทรัพยากรภายใน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัย โปร่งใส และเป็นธรรม

ในประการสำคัญ ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังสร้างมาตรฐานการบริหารงานบุคลากร บทบาท หน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานคดีเป็นการเฉพาะหรือแตกต่างไปจากผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางธุรการอื่น โดยให้อำนาจประธานศาลฎีกากำหนดประเภทคดี ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และวิธีการมอบหมายหน้าที่ รวมทั้งคุณสมบัติ การแต่งตั้ง การเลื่อนระดับ การบังคับบัญชา และการรักษาวินัยธรรมของเจ้าพนักงานคดี อันเป็นการจัดให้มีหลักเกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่และมาตรฐานการบริหารงานบุคคลของเจ้าพนักงานคดีที่เป็นเอกภาพ หรือเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างชัดเจน

ข้อสังเกต

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. แม้จะมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมและอำนวยความสะดวกแก่คู่ความ แต่ยังมีประเด็นที่ควรพิจารณาเพิ่มเติม กล่าวคือ การขยายบทบาทของเจ้าพนักงานคดีให้ครอบคลุมทุกประเภทคดีตามที่ประธานศาลฎีกาออกข้อกำหนด อาจทำให้เจ้าพนักงานคดีมีภาระงานเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งกรณีนี้มีความจำเป็นต้องมีมาตรการรองรับทั้งในด้านจำนวนบุคลากร งบประมาณ และระบบการทำงาน เพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น นอกจากนี้ ควรพิจารณากำหนดแนวทางประเมินผลสัมฤทธิ์ของบทบาทเจ้าพนักงานคดีในระยะยาว เพื่อให้มั่นใจว่าการขยายหน้าที่และอำนาจดังกล่าวจะส่งผลเชิงบวกต่อกระบวนการยุติธรรมอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม ในด้านงบประมาณ การขยายภารกิจของเจ้าพนักงานคดีจำเป็นต้องได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม โดยเฉพาะในส่วน of บุคลากร เพื่อให้สอดคล้องและรองรับกับภาระงานที่เพิ่มขึ้น

๓. ตารางเปรียบเทียบ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)

กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

ตารางเปรียบเทียบ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)

กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง _____	ร่าง พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. _____ 	ร่าง พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. _____
	โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง 	โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
	“มาตรา ๓๔/๒ ให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีและการดำเนินกระบวนการพิจารณาอื่นใดตามที่ศาลมอบหมาย แต่ต้องมีใช่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ศาลจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเอง โดยตรงตามกฎหมาย นอกจากการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานคดีอาจปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือศาลอื่นที่มีเขตอำนาจในการดำเนินคดีประเภทอื่นใด ที่มีกฎหมายวิธีพิจารณาความบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ด้วยก็ได้ โดยการปฏิบัติหน้าที่นั้นให้ถือว่า เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความดังกล่าว และให้ถือว่า เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาคดีของศาลด้วย ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับกับ เจ้าพนักงานคดีซึ่งได้รับแต่งตั้งตามกฎหมาย วิธีพิจารณาความอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ตาม ประมวลกฎหมายนี้ด้วย	“มาตรา ๓๔/๒ ให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีตามที่ศาลมอบหมาย แต่ต้องมีใช่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ศาลจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเอง โดยตรงตามกฎหมาย นอกจากการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานคดีอาจปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือศาลอื่นที่มีเขตอำนาจในการดำเนินคดีประเภทอื่นใด ที่มีกฎหมายวิธีพิจารณาความบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ด้วยก็ได้ โดยการปฏิบัติหน้าที่นั้นให้ถือว่า เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความดังกล่าว ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับกับ เจ้าพนักงานคดีซึ่งได้รับแต่งตั้งตามกฎหมาย วิธีพิจารณาความอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ตาม ประมวลกฎหมายนี้ด้วย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
	การกำหนดประเภทคดี ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และวิธีการมอบหมายหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี ตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อกำหนดดังกล่าวเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ให้เจ้าพนักงานคดีเป็นเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔/๓ การกำหนดคุณสมบัติ การแต่งตั้ง การเลื่อนระดับ การบังคับบัญชา และการรักษา จริยธรรม ตลอดจนการบริหารงานบุคคลในเรื่องอื่น เป็นการเฉพาะของเจ้าพนักงานคดี ให้เป็นไปตาม ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อกำหนดดังกล่าวเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ให้เจ้าพนักงานคดีได้รับค่าตอบแทนพิเศษ ตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการ ศาลยุติธรรมกำหนด”	การกำหนดประเภทคดี ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และวิธีการมอบหมายหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี ตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อกำหนดดังกล่าวเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ให้เจ้าพนักงานคดีเป็นเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔/๓ การกำหนดคุณสมบัติ การแต่งตั้ง การเลื่อนระดับ การบังคับบัญชา และการรักษา จริยธรรม ตลอดจนการบริหารงานบุคคลในเรื่องอื่น เป็นการเฉพาะของเจ้าพนักงานคดี ให้เป็นไปตาม ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อกำหนดดังกล่าวเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ให้เจ้าพนักงานคดีได้รับค่าตอบแทนพิเศษ ตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการ ศาลยุติธรรมกำหนด”
	ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ นายกรัฐมนตรี	ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ นายกรัฐมนตรี

ส่วนที่ ๒

ข้อมูลทางวิชาการประกอบการพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

**การดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.^๑**

สำนักงานศาลยุติธรรมได้ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗ วรรคสอง^๒ โดยได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

๑. กระบวนการและขั้นตอนในการรับฟังความคิดเห็น

เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานศาลยุติธรรมได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งคณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ โดยสามารถสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นได้ ดังนี้^๓

๑.๑ วิธีการรับฟังความคิดเห็น

๑) การรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบกลางทางกฎหมาย (<https://www.law.go.th>) มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๒๘ คน ได้แก่

- เห็นด้วย ๒๔ คน (คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๗๑) แบ่งเป็นมีข้อความแสดงความคิดเห็น ๔ คน และไม่มีข้อความแสดงความคิดเห็น ๒๐ คน

- ไม่เห็นด้วย ๔ คน (คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒๙) แบ่งเป็นมีข้อความแสดงความคิดเห็น ๓ คน และไม่มีข้อความแสดงความคิดเห็น ๑ คน

๒) การรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานศาลยุติธรรม ตามหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ส่วนที่ ๓๖๖/ว ๖๔๙ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๗ เรื่อง ประกาศรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การกำหนดตำแหน่งเจ้าพนักงานคดีประจำศาลยุติธรรม) โดยให้ผู้เกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ (<https://lawsurvey.coj.go.th>) เว็บไซต์สำนักงานศาลยุติธรรม (<https://www.coj.go.th>) หัวข้อ ร่างกฎหมาย

^๑เรียบเรียงโดย นางสาวณัฐนิชา รัตนสุภา นิตกรปฏิบัติการ กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

^๒รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗ วรรคสอง บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๗๗

ฯลฯ

ฯลฯ

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

ฯลฯ

ฯลฯ”.

^๓สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “รายการสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”, หน้า ๑ - ๘, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๘, <https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=2LD19>.

ที่รับฟังการแสดงความคิดเห็น และเว็บไซต์สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม (<https://jla.coj.go.th>)
หัวข้อ รับฟังความคิดเห็นร่างกฎหมาย มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๓๑๔ คน ได้แก่

- เห็นด้วย ๒๘๕ คน (คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๗๖) แบ่งเป็นมีข้อความแสดงความคิดเห็น ๖๐ คน และไม่มีข้อความแสดงความคิดเห็น ๒๒๕ คน

- ไม่เห็นด้วย ๒๙ คน (คิดเป็นร้อยละ ๙.๒๔) แบ่งเป็นมีข้อความแสดงความคิดเห็น ๒๓ คน และไม่มีข้อความแสดงความคิดเห็น ๖ คน

๓) การมีหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ด่วนที่สุด ที่ ศย ๐๑๖/๑๑๘๖๙ - ๑๑๘๗๕ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๗ เพื่อสอบถามความคิดเห็นไปยังหน่วยงานอื่น ได้แก่ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงการคลัง และสำนักงานประมาณ รวม ๗ หน่วยงาน

๑.๒ จำนวนครั้งและระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น

เปิดรับฟังความคิดเห็นผ่านทางช่องทางต่าง ๆ ตั้งแต่วันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๗ ถึงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๗ รวม ๑๖ วัน

๑.๓ พื้นที่กลุ่มเป้าหมายในการรับฟังความคิดเห็น

ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม และประชาชนผู้มีอรรถคดี

๒. สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

ผลการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สรุปได้ ดังนี้

๒.๑ ประเด็นที่มีการรับฟังความคิดเห็น

๑) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ที่จะกำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาล ในการดำเนินคดีและการดำเนินกระบวนการพิจารณาอื่นใดตามที่ศาลมอบหมายครอบคลุมในทุกประเภทคดี ตามที่ประธานศาลฎีกาออกข้อกำหนด แต่ต้องมีใช่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณา ที่ศาลจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเองโดยตรงตามกฎหมาย

๒) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ที่จะให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนด ในการกำหนด ประเภทคดี ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และวิธีการมอบหมายหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีตามกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งและกฎหมายวิธีพิจารณาความที่กำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีไว้เป็นการเฉพาะ

๓) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ที่จะให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนด ในการกำหนด คุณสมบัติ การแต่งตั้ง การเลื่อนระดับ การบังคับบัญชา และการรักษาจริยธรรม ตลอดจนการบริหารงานบุคคล ในเรื่องอื่นเป็นการเฉพาะของเจ้าพนักงานคดี

๔) ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น (ถ้ามี)

๒.๒ ข้อคัดค้านหรือความเห็นของหน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็น

๑) ความเห็นของผู้เกี่ยวข้องที่แสดงความคิดเห็นผ่านระบบ

มีประเด็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการมีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีและการดำเนินกระบวนการพิจารณาอื่นใดตามที่ศาลมอบหมายครอบคลุมในทุกประเภทคดีตามที่ประธานศาลฎีกาออกข้อกำหนด และให้ประธานศาลฎีกาออกข้อกำหนดในการกำหนดคุณสมบัติ การแต่งตั้ง การเลื่อนระดับ การบังคับบัญชา และการรักษาจริยธรรม ตลอดจนการบริหารงานบุคคลในเรื่องอื่นเป็นการเฉพาะของเจ้าพนักงานคดี โดยสรุปความเห็นได้ ดังนี้

ความเห็นของผู้เห็นด้วย

(๑) การช่วยเหลือและสนับสนุนผู้พิพากษาในทางคดี เนื่องจากการกำหนดหลักการให้ผู้พิพากษามีผู้ช่วยเหลือในทางคดี เพื่อให้การพิจารณาคดีเสร็จสิ้นโดยรวดเร็วและเป็นธรรมยิ่งขึ้น เห็นควรกำหนดแนวทางและขอบเขตบทบาทหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีให้มีความชัดเจน โดยระบุว่ากระบวนการพิจารณาใดที่มีใช้กระบวนการที่ศาลต้องดำเนินการด้วยตนเอง เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ

(๒) การแต่งตั้งจากบุคลากรภายในศาล เจ้าพนักงานคดีประจำศาลยุติธรรมเป็นตำแหน่งที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อช่วยเหลือศาล ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างสะดวกและรวดเร็ว ดังนั้น การแต่งตั้งเจ้าพนักงานคดีควรกำหนดแนวทางที่เน้นการพัฒนาศักยภาพและการแต่งตั้งจากข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลอยู่แล้ว เช่น นิติกร หรือเจ้าพนักงานศาลยุติธรรมที่มีคุณวุฒิทางกฎหมายมากกว่าการรับสมัครสอบและบรรจุแต่งตั้งจากบุคคลภายนอก ทั้งนี้ เนื่องจากข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลปัจจุบันได้ดำเนินงานช่วยเหลือศาลในกระบวนการพิจารณาคดีทุกขั้นตอนอยู่แล้ว

(๓) บทบาทหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี การกำหนดให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดในการกำหนดประเภทคดีจะได้มีความเป็นเอกภาพ และมีความชัดเจนในการออกข้อกำหนด ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และวิธีการมอบหมายหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีอย่างชัดเจน ให้เป็นผู้ช่วยศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณา โดยไม่ให้ไปปฏิบัติหน้าที่อื่นที่มีใช้เป็นการช่วยเหลือศาล

(๔) การบริหารงานบุคคลเฉพาะตำแหน่งเจ้าพนักงานคดี การกำหนดให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดในการกำหนดคุณสมบัติ การแต่งตั้ง การเลื่อนระดับ การบังคับบัญชา และการรักษาจริยธรรม ตลอดจนการบริหารงานบุคคลในเรื่องอื่นเกี่ยวกับเจ้าพนักงานคดีเป็นการเฉพาะเป็นแนวทางที่มีความสำคัญต่อการกำกับดูแลตำแหน่งดังกล่าว เนื่องจากเจ้าพนักงานคดีมีบทบาทในทางคดีซึ่งอาจได้รับทราบข้อมูลหรือล่วงรู้ความลับทางคดี จึงสมควรที่จะกำหนดแนวทางการบริหารงานบุคคลเป็นการเฉพาะ ทั้งนี้ ต้องเกิดความเป็นธรรมแก่ข้าราชการศาลยุติธรรมในตำแหน่งอื่นด้วย

ความเห็นของผู้ไม่เห็นด้วย

(๑) **ความเสี่ยงต่อความแตกแยกภายในหน่วยงาน** เจ้าพนักงานศาลยุติธรรมในตำแหน่งอื่น ๆ เช่น นิติกร เจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์ เจ้าหน้าที่งานรับฟ้อง และเจ้าหน้าที่งานหมายต่างมีบทบาทในการช่วยเหลือศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการวินิจฉัยชี้ขาดคดีเช่นเดียวกัน ดังนั้น การกำหนดบทบาทและสถานะของเจ้าพนักงานคดีให้แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญอาจก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและความแตกแยกภายในหน่วยงาน ซึ่งอาจกระทบต่อความร่วมมือและบรรยากาศการทำงานโดยรวม

(๒) **ความเหมาะสมของกระบวนการออกข้อกำหนด** เนื่องจากเรื่องดังกล่าวเกี่ยวข้องกับระเบียบทางธุรการในวงกว้าง จึงเห็นควรกำหนดเป็นข้อบังคับโดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม (ก.บ.ศ.) ตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พุทธศักราช ๒๔๗๗ มาตรา ๖ หรืออย่างน้อยควรกำหนดเป็นข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาที่ผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา เพื่อสร้างความชัดเจน โปร่งใส และสอดคล้องกับระเบียบการบริหารงานธุรการโดยรวม

(๓) **ความซ้ำซ้อนและผลกระทบต่อการบริหารงานธุรการ** เจ้าพนักงานคดีเป็นตำแหน่งสายงานธุรการ ซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและคำสั่งของผู้อำนวยการโดยชอบ ทั้งนี้ ปรากฏว่าเจ้าพนักงานคดีบางส่วนเข้าใจว่าตนมิใช่ตำแหน่งธุรการ ส่งผลให้การบริหารงานธุรการของศาลเกิดความยุ่งยาก ทั้ง ๆ ที่ ศาลมีอำนาจตามกฎหมายในการมอบหมายงานให้แก่เจ้าพนักงานคดีอยู่แล้ว นอกจากนี้ ตำแหน่งเจ้าพนักงานคดีมิได้มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ จึงไม่เห็นควรออกข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติตำแหน่งการบังคับบัญชา หรือการบริหารงานบุคคล เนื่องจากอาจกระทบต่อระบบบริหารงานธุรการโดยรวม ซึ่งคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม (ก.ศ.) และสำนักงานเจ้าพนักงาน (ก.จ.) สำนักงานศาลยุติธรรม มีความเข้าใจในปัญหาดังกล่าวเป็นอย่างดี ดังนั้น จึงควรให้คงอยู่ภายใต้ระบบงานธุรการของศาลตามเดิม

๒) ความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๑) **สำนักงานอัยการสูงสุด** มีหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ด่วนที่สุด ที่ อส ๐๐๐๗ (พก๑)/๑๐๗๒๘ ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗ มีข้อสังเกตต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ดังนี้

(๑.๑) การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการศาลยุติธรรมหรือบุคคลในตำแหน่งต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีถือเป็นงานธุรการ ซึ่งปัจจุบันนิติกรและเจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยไม่จำเป็นต้องบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังนั้น การกำหนดให้เจ้าพนักงานคดีปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือศาลควรดำเนินการในลักษณะเดียวกัน

(๑.๒) การดำเนินคดีแพ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นเรื่องระหว่างศาลกับคู่ความ ตามนิยามคำว่า “กระบวนการพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้อันเกี่ยวข้องกับคดีซึ่งได้กระทำไปโดยคู่ความในคดีนั้นหรือโดยศาลหรือตามคำสั่งของศาลไม่ว่าการนั้นจะเป็นไปโดยคู่ความฝ่ายใดทำต่อศาลหรือต่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือศาลทำต่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย และรวมถึงการส่งคำคู่ความและเอกสารอื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้” ดังนั้น การดำเนินการด้านธุรการที่เป็นการอำนวยความสะดวกแก่ศาลในการพิจารณาคดี ซึ่งมีใช่การวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ศาลต้องดำเนินการเอง

สำนักงานศาลยุติธรรมสามารถดำเนินการได้โดยไม่จำเป็นต้องบัญญัติเกี่ยวกับเจ้าพนักงานคดีไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

(๑.๓) การดำเนินคดีในศาลยุติธรรมที่มีใช้คดีอาญาเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบ หรือคดีแพ่งในส่วนที่เป็นคดีผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ ผู้พิพากษา มีหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีอย่างเป็นกลาง โดยคู่ความมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่ตนยกขึ้นกล่าวอ้าง ผู้พิพากษาจะไม่เข้าแทรกแซงในระหว่างที่คู่ความดำเนินคดีอยู่ ดังนั้น การดำเนินการต่าง ๆ เพื่อวินิจฉัยข้อพิพาทจึงเป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาโดยตรง ไม่ใช่หน้าที่ที่ควรให้เจ้าพนักงานคดีดำเนินการ ฉะนั้น ควรดำเนินการเป็นการภายในโดยไม่ควรบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

(๑.๔) การกำหนดประเภทคดี ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และวิธีการมอบหมายหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีโดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาเป็นหลักเกณฑ์ที่กว้างเกินไป เนื่องจากทุกขั้นตอนในกระบวนการพิจารณาคดีมีความสำคัญต่อคู่ความ แม้จะมีใช้ขั้นตอนของการวินิจฉัยชี้ขาด เช่น การสอบคำให้การ การสืบพยาน หรือการสั่งรับคำคู่ความ การกำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีในศาลยุติธรรม อาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการดำเนินคดีในศาลยุติธรรม

(๒) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) มีหนังสือสำนักงาน ก.พ. ด่วนที่สุด ที่ นร ๑๐๐๑/๓๕๒ ลงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗ มีข้อสังเกตต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ดังนี้

(๒.๑) เห็นชอบด้วยกับการกำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีและดำเนินกระบวนการพิจารณาอื่นตามที่ศาลมอบหมายครอบคลุมได้ในทุกประเภทคดีตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา เนื่องจากปัจจุบันมีคดีที่ขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมาก การจัดให้มีผู้ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาเบื้องต้น อาจทำให้กระบวนการยุติธรรมมีความรวดเร็วและสามารถให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

(๒.๒) เห็นชอบด้วยกับการให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดในการกำหนดประเภทคดี ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และวิธีการมอบหมายหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและกฎหมายวิธีพิจารณาความอื่นที่กำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีไว้เป็นการเฉพาะ เนื่องจากมาตรา ๓๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้บัญญัติให้ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการฟ้องคดี การสืบพยานและการรับฟังพยานหลักฐาน การวินิจฉัยคดี ตลอดจนการดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ได้ตามความจำเป็น ซึ่งการกำหนดประเภทคดี ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และวิธีการมอบหมายหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีของสำนักงานศาลยุติธรรม มิใช่การวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ศาลต้องเป็นผู้ดำเนินการเองโดยตรงตามกฎหมาย จึงควรให้อำนาจประธานศาลฎีกาในการออกข้อกำหนดดังกล่าว

(๒.๓) ไม่เห็นชอบด้วยกับการให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดในการกำหนดคุณสมบัติ การแต่งตั้ง การเลื่อนระดับ การบังคับบัญชา และการรักษาจริยธรรม ตลอดจนการบริหารงานบุคคลในเรื่องอื่นเป็นการเฉพาะของเจ้าพนักงานคดี โดยเห็นควรให้การบริหารงานบุคคลของเจ้าพนักงานคดีตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ควรกำหนดให้ดำเนินการตามที่คณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม (ก.ศ.) ซึ่งมีอำนาจเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการศาลยุติธรรมตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นผู้กำหนด

(๓) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) มีหนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร ๑๒๐๒/๐๗๐ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๗ มีข้อสังเกตต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ว่าการกำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีและกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่และการบริหารงานบุคคลของตำแหน่งเจ้าพนักงานคดีซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการบริหารราชการและการบริหารงานบุคคลของสำนักงานศาลยุติธรรมที่กำหนดไว้แล้วตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม จึงอาจพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ แทนการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

(๔) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีหนังสือสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ด่วนที่สุด ที่ นร ๑๑๐๘/๔๑๕๙ ลงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗ มีข้อสังเกตต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ว่าเป็นฉบับที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตรวจพิจารณาแล้ว และได้แจ้งยืนยันให้ความเห็นชอบต่อร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จึงไม่มีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมใด ๆ

(๕) กระทรวงยุติธรรม มีหนังสือกระทรวงยุติธรรม ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๒๐๐๗/๘๖๖๒ ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เห็นชอบด้วยในหลักการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(๖) สำนักงบประมาณ มีหนังสือสำนักงบประมาณ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๗๐๒/๘๐๔๔ ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗ มีข้อสังเกตต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ดังนี้

(๖.๑) เห็นชอบด้วยที่จะกำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีและการดำเนินกระบวนการพิจารณาอื่นใดตามที่ศาลมอบหมายครอบคลุมในทุกประเภทคดีตามที่ประธานศาลฎีกาออกข้อกำหนด แต่ต้องมีใช่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดี หรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ศาลจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเองโดยตรงตามกฎหมาย เนื่องจากจำนวนคดีมีปริมาณมากและมีความซับซ้อนการมีเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีจะส่งผลให้การพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมในคดีต่าง ๆ เป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(๖.๒) เห็นชอบด้วยที่จะให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดในการกำหนดประเภทคดี ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และวิธีการมอบหมายหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและกฎหมายวิธีพิจารณาความอื่นที่กำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีไว้เป็นการเฉพาะ

(๖.๓) เห็นชอบด้วยที่จะให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดในการกำหนดคุณสมบัติ การแต่งตั้ง การเลื่อนระดับ การบังคับบัญชา และการรักษาจริยธรรม ตลอดจนการบริหารงานบุคคลในเรื่องอื่นเป็นการเฉพาะของเจ้าพนักงานคดี

พร้อมทั้งมีข้อสังเกตว่า การกำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระงานของศาลในการดำเนินคดี สำนักงานศาลยุติธรรมควรจัดทำแผนกรอบอัตรากำลังของตำแหน่งดังกล่าวเท่าที่จำเป็น โดยพิจารณาถึงความคุ้มค่า ต้นทุน และผลประโยชน์ รวมทั้งเสถียรภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนความยั่งยืนทางการคลังของรัฐ เพื่อมิให้เป็นภาระงบประมาณในระยะยาว

๒.๓ คำชี้แจงเหตุผลรายประเด็น

๑) การกำหนดความหมาย “เจ้าพนักงานคดี” (ร่างมาตรา ๓)

คำชี้แจง การกำหนดความหมายของ “เจ้าพนักงานคดี” เพื่อกำหนดนิยามของคำว่า “เจ้าพนักงานคดี” ซึ่งเป็นชื่อตำแหน่งเฉพาะและให้มีขึ้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีและการดำเนินกระบวนการพิจารณาอื่นใดตามที่ศาลมอบหมาย แต่มิใช่การวินิจฉัยชี้ขาดคดี การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวจะมีลักษณะเข้าไปเกี่ยวข้องกับเนื้อหาและรายละเอียดแห่งคดี ประกอบกับต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประพจน์มิชอบ กฎหมายวิธีพิจารณาความผู้บริโภค รวมถึงกฎหมายวิธีพิจารณาความอื่นตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งถือเป็นการใช้อำนาจกึ่งตุลาการในการช่วยเหลือศาล อาทิ การรวบรวมพยานหลักฐานและการบันทึกถ้อยคำพยาน ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีจึงเป็นอำนาจตามกฎหมายวิธีพิจารณาความ ซึ่งเป็นกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ โดยศาลจะมอบหมายการปฏิบัติหน้าที่แก่เจ้าพนักงานคดีตามที่กฎหมายวิธีพิจารณาความนั้นบัญญัติไว้เท่านั้น และถือว่ามีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากข้าราชการศาลยุติธรรมในตำแหน่งอื่นที่ปฏิบัติหน้าที่ทั่วไปตามกฎหมาย เช่น งานไกล่เกลี่ย งานปล่อยชั่วคราว และงานบังคับคดีผู้ประกัน

๒) วัตถุประสงค์ ประโยชน์ และหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี (ร่างมาตรา ๔ เพิ่มมาตรา ๓๔/๒)

คำชี้แจง การกำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดี และการดำเนินกระบวนการพิจารณาอื่นใดตามที่ศาลมอบหมาย แต่มิใช่การวินิจฉัยชี้ขาดคดี หรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ศาลต้องเป็นผู้ดำเนินการเองโดยตรง ทั้งนี้ เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมเป็นไปด้วยความรวดเร็ว เที่ยงธรรม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งเพื่อให้เกิดความชัดเจนว่า การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีต้องมิใช่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือกระบวนการที่ศาลต้องดำเนินการเองโดยตรงตามกฎหมาย อันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นว่าศาลยังคงมีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีโดยเฉพาะมิใช่เจ้าพนักงานคดี

ส่วนการกำหนดให้เจ้าพนักงานคดีซึ่งกำหนดไว้โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าวสามารถปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือศาลอื่นที่มีเขตอำนาจในการดำเนินคดีประเภทอื่นที่มีกฎหมายวิธีพิจารณาความบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะด้วยก็ได้ เช่น คดีผู้บริโภคมตามกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค คดีทุจริตตามกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีทุจริตและประพฤติดมิชอบ หรือคดีแบบกลุ่มตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยให้ถือว่าการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายวิธีพิจารณาความนั้น และถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาคดีของศาลนั้นด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าพนักงานคดีซึ่งกำหนดไว้โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งสามารถไปปฏิบัติหน้าที่เจ้าพนักงานคดีในคดีประเภทอื่นซึ่งมีกฎหมายวิธีพิจารณาความบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะได้

สำหรับการกำหนดให้เจ้าพนักงานคดีที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในคดีซึ่งมีกฎหมายวิธีพิจารณาความบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ เช่น คดีผู้บริโภคมตามกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค คดีทุจริตตามกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีทุจริตและประพฤติดมิชอบ หรือคดีแบบกลุ่มตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง สามารถปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือศาลอื่นที่มีเขตอำนาจในการดำเนินคดีประเภทอื่นซึ่งกำหนดไว้โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งด้วยก็ได้ โดยให้ถือว่าการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเป็นการปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือศาลอื่นที่มีเขตอำนาจในการดำเนินคดีประเภทอื่นซึ่งกำหนดไว้โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาคดีของศาลนั้น ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าพนักงานคดีซึ่งได้รับแต่งตั้งโดยกฎหมายวิธีพิจารณาความที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะสามารถไปปฏิบัติหน้าที่เจ้าพนักงานคดีในคดีประเภทอื่นซึ่งกำหนดไว้โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้

นอกจากนี้ การกำหนดให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดในการกำหนดประเภทคดี ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และวิธีการมอบหมายหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีที่กำหนดไว้โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และที่มีกฎหมายวิธีพิจารณาความบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะเพื่อให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีและการดำเนินกระบวนการพิจารณาอื่นใดตามที่ศาลมอบหมายได้ในทุกประเภทคดี จะส่งผลให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมในคดีประเภทอื่นเป็นไปด้วยความรวดเร็ว เที่ยงธรรม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พร้อมทั้งกำหนดให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีซึ่งกำหนดไว้โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาด้วย

๓) หลักเกณฑ์ในการกำหนดคุณสมบัติ การแต่งตั้ง การเลื่อนระดับ การบังคับบัญชา และการรักษาจริยธรรมของเจ้าพนักงานคดี (ร่างมาตรา ๔ เพิ่มมาตรา ๓๔/๓)

คำชี้แจง การกำหนดให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดในการกำหนดคุณสมบัติ การแต่งตั้ง การเลื่อนระดับ การบังคับบัญชา และการรักษาจริยธรรม ตลอดจนการบริหารงานบุคคลในเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพนักงานคดีเป็นการเฉพาะ และให้ใช้บังคับเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ เพื่อให้การกำหนดคุณสมบัติ การแต่งตั้ง การบังคับบัญชา และการรักษาจริยธรรม ตลอดจนการบริหารงานบุคคลในเรื่องอื่นของเจ้าพนักงานคดี ซึ่งกำหนดไว้ทั้งโดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และกฎหมายวิธีพิจารณาความที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ มีความชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ส่วนการกำหนดให้เจ้าพนักงานคดีได้รับค่าตอบแทนพิเศษ ซึ่งต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดนั้น เพื่อให้คณะกรรมการดังกล่าวซึ่งมีประธานศาลฎีกาเป็นประธานเป็นผู้พิจารณาเรื่องค่าตอบแทนของเจ้าพนักงานคดี

๔) ประเด็นเกี่ยวกับอัตราค่าจ้างและงบประมาณ

คำชี้แจง หากมีการกำหนดประเภทคดีขึ้นใหม่ซึ่งมีความจำเป็นต้องจัดให้มีเจ้าพนักงานคดีเพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีและกระบวนการพิจารณาอื่นตามที่ศาลมอบหมาย คาดว่าจะใช้วิธีการจัดสรรอัตราค่าจ้างเจ้าพนักงานคดีที่มีอยู่แล้วร่วมกับการเพิ่มอัตราค่าจ้างใหม่ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมด้านบุคลากร เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจงานที่เพิ่มขึ้น

๓. สรุปการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากการตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีดังนี้^๔

๓.๑ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในศาลยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีความรวดเร็ว ความเที่ยงธรรม และความประหยัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คู่ความและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น การมีเจ้าพนักงานคดีเข้ามามีบทบาทช่วยเหลือศาลถือเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่สนับสนุนให้กระบวนการพิจารณามีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น โดยเจ้าพนักงานคดีจะทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างคู่ความ ตรวจสอบข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อให้ศาลสามารถวินิจฉัยคดีได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม นอกจากนี้ เจ้าพนักงานคดียังมีการฝึกในการตรวจสอบคำฟ้อง รวมทั้งให้คำแนะนำแก่คู่ความในการดำเนินคดีตามกฎหมายอย่างถูกต้อง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการลดภาระด้านเวลาและค่าใช้จ่ายของคู่ความ ตลอดจนช่วยให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย อีกทั้งข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการบันทึกคำเบิกความพยานในคดีอาญาโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพและเสียง พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้กำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ที่ศาลกำหนดทำหน้าที่สรุปบันทึกคำเบิกความพยานแบบเก็บใจความสำคัญเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดี การทำคำพิพากษารวมทั้งการอุทธรณ์และฎีกา ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวถือเป็นมาตรการที่ช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและความมีประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรม

๓.๒ ผลกระทบต่อสังคม

การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลยุติธรรมโดยมีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในทุกประเภทคดี เป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมให้การพิจารณาพิพากษาคดีดำเนินไปอย่างรวดเร็ว เที่ยงธรรม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยบทบาทของเจ้าพนักงานคดีครอบคลุมถึงการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การตรวจสอบข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน ตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งมีส่วนช่วยลดภาระด้านเวลาและค่าใช้จ่ายของคู่ความและบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี อันเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

^๔สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”, หน้า ๖ - ๗, *เพ็ญอ่าว*.

๓.๓ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาวะ

ไม่มี

๓.๔ ผลกระทบอื่นที่สำคัญ

ผลกระทบที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ด้านงบประมาณ เนื่องจากการกำหนดหลักการใหม่ ให้เจ้าพนักงานคดีปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีครอบคลุมทุกประเภทคดี ไม่ว่าจะเป็น คดีค้ามนุษย์ คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และคดีอื่น ๆ จากเดิมที่จำกัดขอบเขตเพียง ๓ ประเภทคดี การขยายภารกิจดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม โดยเฉพาะ ในส่วนของบุคลากร เพื่อให้สอดคล้องและรองรับกับภาระงานที่เพิ่มขึ้น

๔. การเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อประชาชน

สำนักงานศาลยุติธรรมได้มีการเปิดเผยสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงาน การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ผ่านทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานศาลยุติธรรม (<https://lawsurvey.coj.go.th>) เว็บไซต์สำนักงานศาลยุติธรรม (<https://www.coj.go.th>) หัวข้อ ร่างกฎหมายที่รับฟังการแสดงความคิดเห็น และเว็บไซต์สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม (<https://jla.coj.go.th>) หัวข้อ รับฟังความคิดเห็น ร่างกฎหมาย และระบบกลางทางกฎหมาย (<https://www.law.go.th>)

๕. การนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างกฎหมาย

สำนักงานศาลยุติธรรมและสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้นำผลการรับฟังความคิดเห็น มาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๖. ความเห็นต่อการดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

จากการตรวจสอบเอกสารและหลักฐานที่เสนอมาพร้อมกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เห็นว่า ได้มีการดำเนินการให้เป็นไปตาม บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗ วรรคสอง แล้ว

บทวิเคราะห์ข้อดีและข้อสังเกต
ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.^๑

๑. ความเป็นมา

โดยที่ในแต่ละปีมีคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเที่ยงธรรม สมควรกำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีตามที่ศาลมอบหมายได้ ในทุกประเภทคดี และกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่และการบริหารงานบุคคลเฉพาะเรื่องของเจ้าพนักงานคดีให้ชัดเจน^๒

๒. บทวิเคราะห์

๒.๑ การกำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดี

บทบัญญัติมาตรา ๓ แห่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งเพิ่มบทนิยามคำว่า “เจ้าพนักงานคดี” เป็น (๑๕) ของมาตรา ๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยกำหนดให้หมายความว่า บุคคลซึ่งเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ การกำหนดความหมายของเจ้าพนักงานคดีดังกล่าว เพื่อกำหนดบทนิยามของคำว่า “เจ้าพนักงานคดี” ซึ่งเป็นชื่อตำแหน่งเฉพาะ และให้มีขึ้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีตามที่ศาลมอบหมาย แต่ต้องมีใช่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ศาลจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเองโดยตรง ทั้งนี้ เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมเป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒.๒ การกำหนดให้ประธานศาลฎีกาออกข้อกำหนดในการกำหนดประเภทคดี ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และวิธีการมอบหมายหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี ตลอดจนการบริหารงานบุคคลของเจ้าพนักงานคดี

บทบัญญัติมาตรา ๔ แห่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งเพิ่มมาตรา ๓๔/๒ และมาตรา ๓๔/๓ โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีตามที่ศาลมอบหมาย แต่ต้องมีใช่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ศาลจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเองโดยตรงตามกฎหมาย และให้เจ้าพนักงานคดีอาจปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือศาลอื่นที่มีเขตอำนาจในการดำเนินคดีประเภทอื่นใดที่มีกฎหมายวิธีพิจารณาความบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะด้วยก็ได้ โดยการปฏิบัติหน้าที่นั้นให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความดังกล่าว บทบัญญัติดังกล่าวเป็นหลักการที่ก่อให้เกิดความชัดเจนว่า

^๑เรียบเรียงโดยนางสาวณัฐนิชา รัตนสุภา นิติกรปฏิบัติการ กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

^๒บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ), สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๙, <https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=ZVOKC>.

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีต้องมีใช้เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือกระบวนการที่ศาลต้องดำเนินการเอง โดยตรงตามกฎหมาย อันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นว่าศาลยังคงมีหน้าที่และอำนาจในการวินิจฉัยคดีโดยเฉพาะ มีใช้เจ้าพนักงานคดี ส่วนการกำหนดให้เจ้าพนักงานคดีซึ่งกำหนดไว้โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนี้สามารถปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือศาลอื่นที่มีเขตอำนาจในการดำเนินคดีประเภทอื่นที่มีกฎหมายวิธีพิจารณาความบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะด้วยก็ได้ เพื่อให้เจ้าพนักงานคดีซึ่งกำหนดโดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งสามารถไปปฏิบัติหน้าที่เจ้าพนักงานคดีในคดีประเภทอื่นซึ่งมีกฎหมายวิธีพิจารณาความบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะได้

ทั้งนี้ การกำหนดให้การกำหนดประเภทคดี ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และวิธีการมอบหมายหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีดังกล่าว ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ถือเป็นหลักการที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ด้านความเป็นเอกภาพ และสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีซึ่งมีใช้การวินิจฉัยชี้ขาดหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ศาลจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเอง โดยตรงตามกฎหมาย จึงควรให้อำนาจประธานศาลฎีกาในการออกข้อกำหนดดังกล่าว ส่วนการบริหารงานบุคคลของเจ้าพนักงานคดีตามร่างพระราชบัญญัติ^๓ซึ่งกำหนดให้การกำหนดคุณสมบัติ การแต่งตั้ง การเลื่อนระดับ การบังคับบัญชา และการรักษาจริยธรรม ตลอดจนการบริหารงานบุคคลในเรื่องอื่น เป็นการเฉพาะของเจ้าพนักงานคดีให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกานั้น มีข้อสังเกตว่าควรกำหนดให้ดำเนินการตามที่คณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม (ก.ศ.) ซึ่งมีอำนาจเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการศาลยุติธรรมตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นผู้กำหนด นอกจากนี้ เจ้าพนักงานคดียังมีบทบาทในทางคดี ซึ่งอาจได้รับทราบข้อมูลหรือล่วงรู้ความลับทางคดี จึงเห็นควรกำหนดแนวทางการบริหารงานบุคคลเพื่อกำกับดูแลเป็นการเฉพาะ และเกิดความเป็นธรรมแก่ข้าราชการศาลยุติธรรมในตำแหน่งต่าง ๆ ด้วย

๓. บทวิเคราะห์ข้อดีและข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติ^๓

๓.๑ ข้อดีของร่างพระราชบัญญัติ

การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งตามร่างพระราชบัญญัติ^๓เป็นมาตรการสำคัญในการยกระดับกระบวนการยุติธรรมของประเทศ โดยการบัญญัติให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีตามที่ศาลมอบหมาย เช่น การไต่ถามข้อพิพาท การตรวจสอบข้อเท็จจริง และรวบรวมพยานหลักฐาน จะช่วยให้ศาลสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาได้อย่างรวดเร็วเที่ยงธรรม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งถือเป็นกลไกประการหนึ่งที่จะเพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วของกระบวนการยุติธรรม ประกอบกับการให้เจ้าพนักงานคดีเข้ามามีบทบาทตั้งแต่กระบวนการก่อนและระหว่างการพิจารณาคดี เช่น การตรวจสอบคำฟ้อง การให้คำแนะนำทางกฎหมาย แก่คู่ความ และการสรุปข้อเท็จจริงที่จำเป็น จะช่วยลดภาระด้านเวลาและค่าใช้จ่ายของคู่ความ

^๓สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.” (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ), หน้า ๑ - ๗, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๒.

ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการลดต้นทุนในการดำเนินคดีและเพิ่มความสะดวกแก่ประชาชนผู้มีอรรถคดี ตลอดจนเป็นกลไกที่จะช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและมาตรฐานในกระบวนการยุติธรรม

นอกจากนี้ การขยายบทบาทของเจ้าพนักงานคดีให้ครอบคลุมทุกประเภทคดียังเป็นการยกระดับการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง และเพิ่มประสิทธิภาพในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมให้ครอบคลุมทุกประเภทคดีที่มีลักษณะซับซ้อน หรือมีพยานหลักฐานเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีความเหมาะสมให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลตามที่ศาลมอบหมาย อันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและหลักประกันแก่ประชาชนผู้มีอรรถคดีในการเข้าถึงความยุติธรรมว่าการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมจะเป็นไปด้วยความรวดเร็ว เทียบธรรม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ กลไกดังกล่าวยังสนับสนุนประสิทธิภาพเชิงนโยบายของรัฐและศาลยุติธรรมให้สามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านการจัดการคดี การควบคุมระยะเวลาการพิจารณา และการบริหารทรัพยากรภายใน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัย โปร่งใส และเป็นธรรม

ในประการสำคัญ ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังสร้างมาตรฐานการบริหารงานบุคลากรบทบาทหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานคดีเป็นการเฉพาะหรือแตกต่างไปจากผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางธุรการอื่น โดยให้อำนาจประธานศาลฎีกากำหนดประเภทคดี ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และวิธีการมอบหมายหน้าที่ รวมทั้งคุณสมบัติ การแต่งตั้ง การเลื่อนระดับ การบังคับบัญชา และการรักษาจริยธรรมของเจ้าพนักงานคดี อันเป็นการจัดให้มีหลักเกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่และมาตรฐานการบริหารงานบุคคลของเจ้าพนักงานคดีที่เป็นเอกภาพ หรือเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างชัดเจน

๓.๒ ข้อสังเกตเกี่ยวกับบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ...) พ.ศ. แม้จะมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมและอำนวยความสะดวกแก่คู่ความ แต่ยังมีประเด็นที่ควรพิจารณาเพิ่มเติม กล่าวคือ การขยายบทบาทของเจ้าพนักงานคดีให้ครอบคลุมทุกประเภทคดีตามที่ประธานศาลฎีกาออกข้อกำหนด อาจทำให้เจ้าพนักงานคดีมีภาระงานเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งกรณีนี้มีความจำเป็นต้องมีมาตรการรองรับทั้งในด้านจำนวนบุคลากร งบประมาณ และระบบการทำงาน เพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น นอกจากนี้ ควรพิจารณากำหนดแนวทางประเมินผลสัมฤทธิ์ของบทบาทเจ้าพนักงานคดีในระยะยาว เพื่อให้มั่นใจว่าการขยายหน้าที่และอำนาจดังกล่าวจะส่งผลเชิงบวกต่อกระบวนการยุติธรรมอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม ในด้านงบประมาณ การขยายภารกิจของเจ้าพนักงานคดีจำเป็นต้องได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม โดยเฉพาะในส่วนของบุคลากร เพื่อให้สอดคล้องและรองรับกับภาระงานที่เพิ่มขึ้น

ข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
บทความ เรื่อง “บทบาทเจ้าพนักงานคดีกับการขับเคลื่อนการอำนวยความยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ”^๑

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่สำนักงานศาลยุติธรรมเสนอ เป็นร่างพระราชบัญญัติที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้ว ซึ่งมีสาระสำคัญเป็นการกำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีตามที่ศาลมอบหมาย แต่จะต้องมิใช่เป็นการก้าวล่วงไปวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาอื่นใดที่ศาลจะต้องดำเนินการเอง เป็นการเฉพาะ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีประเภทอื่นที่มีกฎหมายวิธีพิจารณาความบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะด้วย โดยกำหนดให้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี คุณสมบัติ การแต่งตั้ง การเลื่อนระดับ การบังคับบัญชา การรักษจริยธรรม ตลอดจนการบริหารงานบุคคลของเจ้าพนักงานคดี เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา รวมถึงให้เจ้าพนักงานคดีได้รับค่าตอบแทนพิเศษตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด ทั้งนี้ การกำหนดให้มีตำแหน่งเจ้าพนักงานคดีไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าวจะมีผลเป็นการรับรองตำแหน่งเจ้าพนักงานคดีครอบคลุมในทุกประเภทคดีในศาลยุติธรรม โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัตินี้เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๘^๒

นอกจากนี้ การอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนถือเป็นภารกิจหลักของศาลยุติธรรม การพัฒนากลไกและบุคลากรเพื่อสนับสนุนการพิจารณาพิพากษาคดีให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและเที่ยงธรรม จึงมีความสำคัญยิ่ง โดยที่ผ่านมามีบทบัญญัติของกฎหมายได้กำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีเฉพาะประเภท เช่น คดีผู้บริสุทธิ์ และคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีภายหลังจากการจัดตั้งส่วนงานเจ้าพนักงานคดีในศาลยุติธรรม พบว่ายังคงมีปัญหาหลายประการที่ทำให้เจ้าพนักงานคดีไม่สามารถปฏิบัติบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้ช่วยเหลือศาลตามที่กฎหมายกำหนดไว้ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งรวมถึงปัญหาด้านอัตรากำลังที่ไม่เพียงพอต่อปริมาณคดี และปัญหาด้านขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ยังไม่ชัดเจน ด้วยเหตุนี้ การดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการงานเจ้าพนักงานคดีให้มีบทบาทในการสนับสนุนการพิจารณาคดีอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อให้สามารถกำหนดตำแหน่งและขยายขอบเขตหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีได้อย่างครอบคลุมและเป็นระบบในศาลยุติธรรม

^๑เรียบเรียงโดย นางสาวณัฐนิชา รัตนสุภา นิติกรปฏิบัติการ กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย.

^๒สรุปข่าวการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๖๘, สืบค้นเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๖๘, <https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=X4AIS>.

สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรฯ สำนักงานศาลยุติธรรม ได้ดำเนินโครงการศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาต้นแบบระบบงานเจ้าพนักงานคดีในศาลยุติธรรม” เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และเสนอแนวทางการพัฒนาระบบงานของเจ้าพนักงานคดีให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อภารกิจของศาลยุติธรรม ได้อย่างเหมาะสม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้อง ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีภายหลังจากการจัดตั้งส่วนเจ้าพนักงานคดีในศาลยุติธรรม ตลอดจนเสนอแนวทางการพัฒนาระบบงานของเจ้าพนักงานคดีในศาลยุติธรรมให้มีบทบาทในการสนับสนุน การพิจารณาคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

การดำเนินการวิจัยนี้มุ่งศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานคดีตามภารกิจและหน้าที่ ความรับผิดชอบภายใต้โครงสร้างใหม่ของศาลยุติธรรม รวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงาน จากศาลต้นแบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สะท้อนสภาพการปฏิบัติงานจริง อันจะนำไปสู่ข้อเสนอ เชิงนโยบายในการพัฒนาระบบงานเจ้าพนักงานคดีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคต สามารถสรุปหัวข้อ ที่เกี่ยวเนื่องกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ได้ ดังนี้^๓

๑. บทบาทและบริบทของเจ้าพนักงานคดี เจ้าพนักงานคดีเป็นตำแหน่งที่กฎหมายกำหนดให้มี บทบาทสำคัญในการช่วยเหลือศาล โดยตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔ กำหนดให้เจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีผู้บริโภคนตามที่ศาลมอบหมาย โดยทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยคดี ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน บันทึกคำพยาน รวมถึงดำเนินการ เพื่อคุ้มครองสิทธิของคู่ความ ขณะเดียวกันพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๗ ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานคดีมีบทบาทในการช่วยเหลือศาลดำเนินคดีทุจริต และประพฤติมิชอบด้วย ในด้านสถานภาพทางวิชาชีพ เจ้าพนักงานคดีจัดอยู่ในตำแหน่งประเภทวิชาการ และมีเส้นทางความก้าวหน้าถึงระดับชำนาญการพิเศษเท่านั้น ทำให้ต้องเผชิญปัญหาเกี่ยวกับความก้าวหน้า ในสายอาชีพเมื่อเปรียบเทียบกับตำแหน่งอื่นที่อาศัยความรู้ทางกฎหมายเช่นเดียวกัน

๒. ปัญหาและอุปสรรคเชิงโครงสร้างและการปฏิบัติงาน แม้กฎหมายจะกำหนดบทบาท และหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีไว้อย่างชัดเจน แต่ในการดำเนินงานภายในศาลยุติธรรมยังคงประสบปัญหา และอุปสรรคหลายประการ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการสนับสนุนการพิจารณาคดีของผู้พิพากษา โดยสามารถจำแนกได้ ดังนี้

๒.๑ ปัญหาด้านบุคลากรและอัตรากำลังที่ไม่เพียงพอ จำนวนเจ้าพนักงานคดีที่มีอยู่ใน ปัจจุบันไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับปริมาณคดีในศาลยุติธรรม โดยเฉพาะคดีผู้บริโภคน การขาดแคลนบุคลากร ส่งผลให้ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจหลักตามที่กฎหมายกำหนดได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังต้องรับมอบหมาย งานธุรการอื่น ๆ เช่น การจัดทำคำให้การ การบันทึกคำฟ้อง และการตรวจจรรยาบรรณ ซึ่งในบางกรณีจำเป็นต้อง ดำเนินการนอกเวลาราชการ

^๓สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรฯ สำนักงานศาลยุติธรรม, “การพัฒนาต้นแบบระบบงานเจ้าพนักงานคดีในศาลยุติธรรม”, สืบค้นเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๖๘, <https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=AVKFE>.

๒.๒ ปัญหาด้านนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ขาดความชัดเจน การกิจและหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานคดีในศาลชั้นต้นมีความแตกต่างกันไปตามนโยบายและปริมาณคดีของแต่ละศาล ทำให้การปฏิบัติงานไม่ครอบคลุมทุกภารกิจ อีกทั้งยังไม่มีแนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานในหลายด้าน โดยเฉพาะภารกิจใหม่ เช่น การปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายเลขานุการในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในศาลอุทธรณ์

นอกจากนี้ ในทางปฏิบัติเจ้าพนักงานคดียังได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานด้านธุรการอื่น เช่น การรับฟ้อง การตรวจรับคำฟ้อง การจัดทำหมาย หรือการตรวจคัดท้ายคำพิพากษาซึ่งเป็นงานที่อยู่นอกเหนือขอบเขตภารกิจหลักของตำแหน่งเจ้าพนักงานคดี ส่งผลให้ไม่สามารถปฏิบัติงานด้านวิชาการคดีได้อย่างเต็มศักยภาพ ตลอดจนผู้พิพากษาส่วนใหญ่ยังคงคุ้นเคยกับการพิจารณาคดีในระบบกล่าวหา จึงมิได้มอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีปฏิบัติหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงตามคำแนะนำของประธานศาลฎีกาว่าด้วยบทบาทและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี^๔

๒.๓ ปัญหาเชิงโครงสร้างและความก้าวหน้าในสายอาชีพ ในโครงสร้างการบริหารงานปัจจุบัน เจ้าพนักงานคดีมิได้มีหน่วยงานของตนเอง แต่สังกัดอยู่ในส่วนช่วยพิจารณาคดีหรือส่วนบริหารจัดการคดี ซึ่งอาจทำให้ผู้บังคับบัญชาขาดความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะงานของเจ้าพนักงานคดี อีกทั้งระดับสูงสุดของตำแหน่งเจ้าพนักงานคดีในสายวิชาการมีเส้นทางความก้าวหน้าในตำแหน่งถึงเพียงระดับชำนาญการพิเศษ ซึ่งเป็นข้อจำกัดต่อความก้าวหน้าในสายอาชีพ เมื่อเปรียบเทียบกับตำแหน่งอื่นที่ใช้ความรู้ทางกฎหมายเช่นเดียวกัน เช่น ตำแหน่งนิติกรซึ่งสามารถเลื่อนระดับได้ถึงระดับเชี่ยวชาญ

๓. แนวทางการแก้ไขและหลักการของการเพิ่มเติมตำแหน่งเจ้าพนักงานคดีในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จากปัญหาและอุปสรรคที่กล่าวมา สำนักงานศาลยุติธรรมได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาระบบเจ้าพนักงานคดี เพื่อวางแผนทางปรับปรุงโครงสร้างการบริหารและกำหนดบทบาทหน้าที่ให้มีความชัดเจน สอดคล้องกับภารกิจที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยมีแนวทางสำคัญ ดังนี้

๓.๑ การปรับปรุงโครงสร้างและการกำหนดภารกิจใหม่ สำนักงานศาลยุติธรรมได้ออกประกาศปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการภายใน โดยกำหนดให้มีส่วนหรือกลุ่มงานเจ้าพนักงานคดีในหน่วยงานต่าง ๆ เพิ่มขึ้นตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เป็นต้นมา เพื่อให้เจ้าพนักงานคดีสามารถปฏิบัติงานตามภารกิจหลักที่กฎหมายกำหนดได้อย่างเป็นระบบ ไม่ปะปนกับงานธุรการทั่วไป นอกจากนี้ ยังได้แจ้งเวียนภารกิจและหน้าที่ความรับผิดชอบเพิ่มเติมในคดีประเภทอื่น เช่น คดีค้ามนุษย์ และคดีเลือกตั้ง เพื่อให้การปฏิบัติงานครอบคลุมและตอบสนองต่อภารกิจของศาลในปัจจุบัน

^๔สำเนา เภษศิริ, “การพัฒนากระบวนการเจ้าพนักงานคดีกับบทบาทสนับสนุนการพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษา The development of the Case Affairs officers to play an important role in supporting court proceedings”, สืบค้นเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๖๘, <https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=M2VPB>, น. ๕.

๓.๒ การปรับปรุงอัตราค่าจ้าง ได้มีการเสนอให้ปรับเกณฑ์การกำหนดอัตราค่าจ้างตำแหน่งเจ้าพนักงานคดีในแต่ละศาลให้เหมาะสมกับปริมาณงานและสถิติคดี เพื่อรองรับบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายที่ขยายเพิ่มขึ้น ตัวอย่างเช่น มีการเสนอเพิ่มอัตราค่าจ้างในศาลฎีกาจาก ๒ อัตรา เป็น ๑๒ อัตรา และในศาลอุทธรณ์จาก ๕ อัตรา เป็น ๒๕ อัตรา เนื่องจากคดีในศาลสูงมีลักษณะซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรผู้มีความเชี่ยวชาญในการสนับสนุนกระบวนการพิจารณาคดีอย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๓ การเสริมสร้างความก้าวหน้าในสายอาชีพและสวัสดิการ เพื่อให้การพัฒนาระบบความก้าวหน้าในสายอาชีพของเจ้าพนักงานคดีเป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอื่น จึงเห็นควรกำหนดแนวทาง โดยการกำหนดระดับตำแหน่งของเจ้าพนักงานคดีให้สามารถเติบโตได้ถึงระดับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อสร้างความเท่าเทียมกับตำแหน่งในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมอื่น เช่น สำนักงานอัยการสูงสุดและศาลปกครอง ซึ่งจะช่วยยกระดับสถานภาพทางวิชาชีพและเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรในสายงานดังกล่าว ตลอดจนกำหนดเงินเพิ่มหรือค่าตอบแทนพิเศษเฉพาะตำแหน่งให้เหมาะสมกับระดับความรู้ ความสามารถ และภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานคดี ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน รวมทั้งลดปัญหาการโยกย้ายหรือลาออกจากราชการ อันอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของศาลยุติธรรมโดยรวม นอกจากนี้ ควรจัดให้มีการเปิดสอบผู้ช่วยผู้พิพากษานามพิเศษสำหรับตำแหน่งเจ้าพนักงานคดีโดยเฉพาะ ให้สามารถนำอายุงานราชการมานับรวมเป็นคุณสมบัติในการสมัครสอบได้ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรในสายงานนี้มีเส้นทางความก้าวหน้าทางอาชีพที่ชัดเจน และเป็นแรงจูงใจให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง^๕

๓.๔ หลักการของการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
การเสนอแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เพื่อบัญญัติให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลตามที่ศาลมอบหมายในทุกประเภทคดี เป็นแนวทางที่มุ่งตอบสนองต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานจริง ทั้งนี้ เนื่องจากการจำกัดบทบาทของเจ้าพนักงานคดีไว้เฉพาะในกฎหมายบางฉบับไม่สอดคล้องกับปริมาณและความซับซ้อนของคดีในปัจจุบัน การกำหนดบทบาทให้ครอบคลุมทุกประเภทคดีจะช่วยให้ผู้พิพากษาระดับถึงถึงความสำคัญของเจ้าพนักงานคดี และสามารถมอบหมายภารกิจในการช่วยเหลือศาลได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในด้านการตรวจสอบข้อเท็จจริงและการรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการพิจารณาคดีให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมยิ่งขึ้น

^๕เพ็ญอ้าง, น. ๓๑.

๔. บทสรุปและข้อเสนอเชิงวิชาการเพื่อการพัฒนาระบบงานเจ้าพนักงานคดี ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งมีสาระสำคัญในการเพิ่มเติมตำแหน่งเจ้าพนักงานคดีให้มีบทบาทหน้าที่อย่างครอบคลุม ถือเป็นก้าวสำคัญในการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมของศาลยุติธรรม ทั้งนี้ จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า ระบบงานเจ้าพนักงานคดียังประสบปัญหาหลายประการ เช่น การมีอัตราค่าจ้างที่จำกัด ความแตกต่างของนโยบาย และแนวทางการปฏิบัติงานในแต่ละศาล ตลอดจนความไม่ชัดเจนในขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการสนับสนุนการพิจารณาคดีของผู้พิพากษา การกำหนดให้มีตำแหน่งเจ้าพนักงานคดีเป็นการทั่วไปในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จึงถือเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกลไกการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่มีความทันสมัย รวดเร็ว และเที่ยงธรรมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมบทบาทของเจ้าพนักงานคดีให้สามารถปฏิบัติภารกิจตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้อย่างครบถ้วนและเป็นเอกภาพทั่วทั้งประเทศ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าวบรรลุเจตนารมณ์อย่างยั่งยืน สำนักงานศาลยุติธรรมจำเป็นต้องดำเนินการในประเด็นสำคัญควบคู่กัน ได้แก่ การทบทวนและปรับเพิ่มอัตราค่าจ้างของเจ้าพนักงานคดีให้สอดคล้องกับปริมาณงานและความซับซ้อนของคดี การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานคดีให้มีแนวทางที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ และการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของเจ้าพนักงานคดีให้แก่ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม เพื่อให้เกิดการยอมรับและสนับสนุนการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในครั้งนี้มิได้มุ่งหมายเพียงการเพิ่มตำแหน่งหรือลักษณะงานของเจ้าพนักงานคดีเท่านั้น หากแต่เป็นการวางรากฐานเพื่อเสริมสร้างระบบการบริหารจัดการคดีของศาลยุติธรรมให้มีความเข้มแข็ง โปร่งใส และสามารถตอบสนองต่อสภาพสังคมและรูปแบบคดีที่มีความซับซ้อนมากขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ภาคผนวก

- : หนังสือสภาผู้แทนราษฎร ด่วนที่สุด ที่ สผ ๐๐๑๔/๘๗๙๖
ลงวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๙ เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
กราบเรียน ประธานวุฒิสภา
- : ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
- : บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
- : ตารางเปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. กับประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง
- : รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย
ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
- : รายการสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
- : แผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรอง สาระสำคัญ และกรอบระยะเวลา
ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=MMY9F>

(โปรดแตะที่ URL)

“การตราพระราชบัญญัติของรัฐสภา”

“มาตรา ๘๑ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติ จะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔๕ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติ ที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้”

(บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๘๑)